

การเปลี่ยนแปลง อำนาจ

คู่มือเกี่ยวกับเพศสภาพสำหรับองค์กร
ในการรณรงค์เรื่องเขื่อนและแม่น้ำ

พระอาทิตย์ตกที่ทะเลสาบเทอร์คานา
| ภาพโดย International Rivers.

INTERNATIONAL
RIVERS
PEOPLE • WATER • LIFE

ผู้เขียน Rudo Sanyanga, Michael Simon และ Christina Hill.

ทีมตรวจทานและทีมงานสนับสนุนของ International Rivers: Ange Asanzi Siziwe Mota Margaret Zhou และ Tafadzwa Mahubaba

ออกแบบโดย Sally Whines

คู่มือนี้เกิดขึ้นได้โดยการสนับสนุนจากองค์กร Global Alliance for Green Action และ Gender Equality โดยได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุน Global Green Grants Fund การแปลคู่มือเป็นภาษาต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจาก Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

คู่มือนี้เขียนขึ้นจากประสบการณ์การทำงานขององค์กร International Rivers เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำทั่วโลก ซึ่งได้มีการร่วมมือกับองค์กรในเครือข่ายภาคประชาสังคม ตัวแทนของชุมชนต่าง ๆ และผู้หญิง เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากผลกระทบของการสร้างเขื่อนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกที่อาศัยอยู่รอบ ๆ เขื่อนอินกา และขอขอบคุณ Salome Elolo จากองค์กร Femmes Solidaires (FESO) และ Blandine Ilanga Bonianga จากองค์กร Solidarité des Femmes sur le Fleuve Congo (SOFFLECO) รวมถึง Caroline Ntaopane และ Mela Chiponda จากองค์กร WoMin และ Donna Andrews ที่เป็นผู้ช่วยเหลือในการตรวจสอบและเรียบเรียงคู่มือนี้

องค์กรต่าง ๆ และบุคคลทั่วไปที่นำคู่มือนี้มาใช้สามารถติดต่อกับ International Rivers เพื่อบอกเล่าถึงประโยชน์ของคู่มือนี้ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงได้ในทุกกรณี และหากมีทรัพยากรอื่น ๆ ก็จะทำให้สามารถเน้นไปที่ประเด็นการรณรงค์เรื่องสิทธิสตรี การสร้างเขื่อนและแม่น้ำได้

สำหรับคำถามและข้อคิดเห็น โปรดติดต่อที่

Michael Simon อีเมลล์ msimon@internationalrivers.org

Siziwe Mota อีเมลล์ smota@internationalrivers.org

หรือ contact@internationalrivers.org

เผยแพร่ เดือนมีนาคม 2020. ลิขสิทธิ์ 2020 โดย International Rivers

International Rivers – Headquarters

1330 Broadway, Third Floor

Oakland, CA 94612, United States

Tel: +1 510 848 1155

www.internationalrivers.org

International Rivers – Africa Program

Office F10, Pro-Equity Court

1250 Pretorius Street

Hatfield, 0083

Pretoria, South Africa.

Tel: +27 12 430 2029

สารบัญ

บทนำ	2
ส่วนที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพ	4
1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในบริบทของเชื่อน แม่ น้ำ และ ชุมชนที่อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำ	5
1.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ทางเพศสภาพและคำจำกัดความ	10
ส่วนที่ 2 การบูรณาการบทบาทหญิงชายและการดำเนินการประเมินเกี่ยวกับเพศสภาพขององค์กร	12
ส่วนที่ 3 การดำเนินการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ	16
3.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพคืออะไร?	16
3.2 ขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ	19
ขั้นตอนที่ 1: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางคุณค่าที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ	20
ขั้นตอนที่ 2: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน	20
ขั้นตอนที่ 3: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่สามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ	21
ภายในครัวเรือนและชุมชน	
ขั้นตอนที่ 4: ทำความเข้าใจอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิง	21
และวิธีที่จะขจัดอุปสรรคเหล่านี้	
ขั้นตอนที่ 5: ทำความเข้าใจถึงความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์	21
ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง	
ขั้นตอนที่ 6: ระบุว่าโครงการสร้างเงื่อนไขที่ถูกเสนอขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร	21
ส่วนที่ 4 การออกแบบและเตรียมการรณรงค์เรื่องเชื่อนและแม่น้ำที่ตอบสนองต่อเพศสภาพ	22
ภาคผนวก	24
ภาคผนวก 1: คำศัพท์และคำจำกัดความที่สำคัญ	26
ภาคผนวก 2: การประเมินเกี่ยวกับเพศสภาพขององค์กร	28
ภาคผนวก 3: การประเมินการรณรงค์ทางด้านเพศสภาพ	30
ภาคผนวก 4: ขั้นตอนที่ 1 - ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางคุณค่าที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ	32
ภาคผนวก 5: ขั้นตอนที่ 2 - ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน	34
ภาคผนวก 6: ขั้นตอนที่ 3 - ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่สามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ	36
ภายในครัวเรือนและชุมชน	
ภาคผนวก 7: ขั้นตอนที่ 4 - ทำความเข้าใจถึงอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิง	38
และวิธีที่จะขจัดอุปสรรคเหล่านี้	
ภาคผนวก 8: ขั้นตอนที่ 5 - ทำความเข้าใจถึงความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์	39
ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง	
ภาคผนวก 9: ขั้นตอนที่ 6 - ระบุว่าโครงการสร้างเงื่อนไขที่ถูกเสนอขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร	40
ภาคผนวก 10: รายการตรวจสอบการวางแผนการรณรงค์การตระหนักถึงบทบาทหญิงและชาย	42
อ้างอิง	44

บทนำ

อินเทอร์เน็ตชันแนล ริเวอร์ส เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ทำงานเพื่อปกป้องระบบนิเวศวิทยาของแม่น้ำและสิทธิของชุมชนลุ่มแม่น้ำ โดยเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับน้ำ รวมถึงผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเหล่านี้ นอกจากนี้ยังทำงานร่วมกับองค์กรในเครือข่ายภาคประชาสังคมต่าง ๆ (CSOs) ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

ประสบการณ์การทำงานของเราที่ได้ทำงานร่วมกับชุมชนต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนได้แสดงให้เห็นว่าการสร้างเขื่อนนั้นส่งผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวกับเพศสภาพมาโดยตลอด ซึ่งหมายถึงผลกระทบจากการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เช่น การบังคับให้ประชาชนต้องย้ายถิ่นฐานเนื่องจากที่อยู่อาศัยของพวกเขาเหล่านั้นจะต้องกลายเป็นพื้นที่สำหรับการสร้างอ่างเก็บน้ำ และยังเป็นการเปลี่ยนอุทกวิทยาของระบบแม่น้ำซึ่งส่งผลต่อการเกิดน้ำท่วมตาม

ฤดูกาลหรือช่วงเวลาแล้งสำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำและที่ราบน้ำท่วมถึง ตลอดจนผลกระทบต่อประชากรหญิงและชายที่แตกต่างกัน

เหล่านี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เราสนับสนุนให้ผู้เสนอการสร้างเขื่อนทำการประเมินผลกระทบต่อเพศสภาพเพื่อทำความเข้าใจถึงผลกระทบที่แตกต่างต่อผู้หญิงและผู้ชายที่เกิดขึ้นเฉพาะสำหรับแม่น้ำ โครงการสร้างเขื่อน และชุมชนที่ได้รับผลกระทบ สิ่งสำคัญคือต้องมีการประเมินถึงสิ่งมีชีวิตหรือทางเลือกใด ๆ สำหรับการสร้างเขื่อน และกระบวนการประเมินผลกระทบทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและผู้ชายเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย และในฐานะของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ควรทำความเข้าใจว่าการสร้างเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้สามารถหลีกเลี่ยงหรือได้รับผลกระทบลดลง หรือได้รับการชดเชยจากผู้เสนอการสร้างเขื่อน และทำให้สิทธิของทั้งหญิงและชายได้รับการเคารพรวมถึงมีการตอบสนองต่อผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเหล่านี้

เพศสภาพ และการผนวกรวม

คู่มือนี้ได้ใช้คำว่า ‘เพศสภาพ’ เนื่องจากคุณค่าของคำได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้หญิงและผู้ชายและพลวัตทางอำนาจ โดยตระหนักดีว่าโครงการสร้างเขื่อนมีผลกระทบในทางลบต่อทั้งผู้ชายและผู้หญิง (เด็กชายและเด็กหญิง) ดังนั้นเป้าหมายของคู่มือนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ผู้หญิงเป็นหลักเนื่องจากผู้หญิงนั้นได้รับผลกระทบด้านลบอย่างไม่เป็นสัดส่วน โดยที่ชีวิตและความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้หญิงมักถูกละเลยอยู่เสมอในบริบทของการสร้างเขื่อนและการตัดสินใจเรื่องทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำ

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มุ่งประเด็นไปที่ผู้หญิง องค์กร ๆ ได้ตระหนักว่ายังมีประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ต้องประสบกับการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันภายในชุมชน เช่น ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และศาสนา รวมถึงชนพื้นเมืองต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญกับเรื่องเหล่านี้ แต่ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนชายขอบและการลดอำนาจนั้นยังเป็นเรื่องจริงสำหรับคนจำนวนมากที่มีการระบุเพศสภาพและการกำหนดเพศที่แตกต่างกัน บรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นเป็นผู้กำหนดเพศสภาพ

ทำให้สามารถตระหนักได้ว่าอาจมีเพศสภาพได้หลากหลายภายในชุมชน ซึ่งในบางบริบทหมายถึงความหลากหลายทางเพศ (LGBTQIA) ได้แก่ หญิงรักหญิง (lesbian) ชายรักชาย (gay) คนรักสองเพศ (bisexual) คนข้ามเพศ (transsexual) ผู้ที่ชอบเพศเดียวกัน (queer) คนที่มีเพศกำกวม (intersex) และคนที่ไม่สนใจเรื่องทางเพศ (asexual) แต่ในบริบทอื่น ๆ ความเข้าใจที่ถูกต้องนั้นควรมาจากความหลากหลายทางเพศหรือการเปลี่ยนแปลงทางเพศสภาพมากกว่าการกำหนดเพศสภาพแบบตายตัว การอ้างอิงที่เป็นประโยชน์สามารถใช้ในการระบุเพศและชนกลุ่มน้อยทางเพศที่มีอัตลักษณ์และอำนาจทับซ้อน ประสบการณ์ที่แตกต่าง รูปแบบที่มีหลายชั้นของการทำให้เป็นคนชายขอบ การเลือกปฏิบัติ และการจำกัดอำนาจของผู้นั้นและตัวแทน เครื่องมือในคู่มือนี้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อการผนวก รวมการรับรู้เกี่ยวกับเพศสภาพรูปแบบต่าง ๆ และควรตระหนักถึงการพิจารณาบางประการเกี่ยวกับการประเมินที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม และการดูแลเพื่ออำนวยความสะดวกในการระบุตัวตนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สิ่งที่สำคัญอีกประการคือ องค์กรในเครือข่ายภาคประชาสังคม และองค์กรเอ็นจีโอต่าง ๆ ต้องทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผลกระทบที่เกิดขึ้นรวมถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงและผู้ชาย

เราส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ ผนวกเรื่องเขื่อนและแม่น้ำ โดยทำงานร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแง่ของการตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย และทำงานร่วมกับผู้หญิงและองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิง เพื่อประโยชน์ต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ในขณะที่คู่มือนี้มุ่งเน้นไปที่การยกระดับความเป็นผู้นำของผู้หญิงที่เป็นคนชายขอบในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาสร้างเขื่อนตามที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ เรายังได้ตระหนักว่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่การแสดงออกทางเพศไม่ตรงตามบรรทัดฐานของสังคมนั้นยังคงถูกมองข้ามเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า นอกจากนี้ ในกรอบทางมุมมองของผู้หญิงและผู้ชายนั้น เราตระหนักว่าได้จัดวางคู่มือนี้ไว้ในกรอบแนวคิดที่มีเพียงสองเพศที่ยังคงมีอิทธิพลเหนือชุมชนหลายแห่งที่ทำงานด้วย และความเสียดนี้ทำให้การไม่มีตัวตนและการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่การแสดงออกทางเพศไม่ตรงตาม

บรรทัดฐานของสังคมจำนวนมากนั้นเกิดขึ้นอย่างไม่มีความจำเป็น อย่างไรก็ตาม เรามีความตั้งใจที่จะให้ทรัพยากรและบทเรียนที่นำเสนอ

สามารถเป็นประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจผลกระทบทางเพศสภาพของการพัฒนาสร้างเขื่อนและสามารถตีความให้เป็นกรอบที่กว้างขึ้นนอกเหนือจากการตีความเพียงสองแบบคือชายและหญิง โดยใช้เครื่องมือที่รวมอยู่ในภาคผนวก

คู่มือนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยองค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนระดับรากหญ้าในการปรับปรุง และการเสริมพลังในเรื่องเพศสภาพเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่มือนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับองค์กรที่สนับสนุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างพื้นฐานของเขื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งคู่มือนี้ได้ถูกออกแบบให้สามารถใช้ได้จริงสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ เพื่อใช้ในการประเมินและปรับปรุงงานของบุคคลเหล่านั้น โดยมีการตั้งคำถามว่าจะสามารถผนวกเรื่องเพศสภาพเข้ากับการทำงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร และสิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมในเรื่องของผลประโยชน์และสิทธิของผู้หญิงควบคู่ไปกับสิทธิของผู้ชายในบริบทของการพัฒนาเขื่อนได้อย่างไร

คู่มือนี้ประกอบไปด้วยสี่ส่วน ซึ่งรวมส่วนภาคผนวกที่เป็นเครื่องมือและทรัพยากรต่าง ๆ

ส่วนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางเพศสภาพจากการสร้างเขื่อน และการอธิบายคำศัพท์และคำจำกัดความของเพศสภาพที่สำคัญ

ส่วนที่ 3

คำแนะนำและเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรต่าง ๆ ทำงานร่วมกับชุมชนในการดำเนินการวิเคราะห์เพศสภาพรวมถึงการระบุว่าการสร้างเขื่อนอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายได้อย่างไร

ส่วนที่ 2

คำแนะนำและเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรทบทวนและไตร่ตรองเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพในเชิงปฏิบัติของตนในฐานะองค์กรและในงานรณรงค์ที่ดำเนินการอยู่

ส่วนที่ 4

คำแนะนำสำหรับองค์กรและองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าการรณรงค์ได้มีการเน้นในเรื่องเพศสภาพอย่างชัดเจน

ภาคผนวก

เครื่องมือ แบบที่กำหนดให้ และทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์เพศสภาพ

คู่มือนี้ประกอบด้วยกรณีศึกษาต่าง ๆ รายการตรวจสอบ แบบคำถามที่กำหนดให้ เครื่องมือวิเคราะห์และการวางแผนอื่น ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวกของคู่มือนี้และสามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.internationalrivers.org/transforming-power

ส่วนที่ 1

ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพ

Bargny Coast Waterkeepers - งานเฉลิมฉลอง Day of Action for Rivers ของชาวเซเนกัลในปี 2015 การรวมตัวกันที่แม่น้ำโดยผู้พิทักษ์แม่น้ำได้ประท้วงและถือป้ายเพื่อเป็นเกียรติแก่ Berta Caceres ซึ่งเป็นดั่งตัวแทนของผู้พิทักษ์แม่น้ำจากฮอนดูรัสที่ถูกสังหารเนื่องจากต่อต้านโครงการสร้างเขื่อนที่จะมาทำลาย ชุมชนของเธอ | ภาพถ่ายโดย Bargny Coast Waterkeepers.

1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในบริบทของเพื่อน แม่ น้ำ และชุมชนที่อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำ

เมื่อพิจารณาถึงการคาดเดาในเรื่องราวเพศสภาพของกระบวนการวางแผน โครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่จึงเกิดขึ้นจากความไม่สมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของหญิงและชายที่มีอยู่สำหรับชุมชนที่ได้รับผลกระทบนั้น การสร้างเขื่อนได้ทำให้เรื่องความแตกต่างทางเพศสภาพขยายกว้างขึ้นโดยการกำหนดส่วนแบ่งต้นทุนทางสังคมที่ไม่สมส่วนต่อผู้หญิง หรือ ผ่านการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกัน”

*เพื่อนและการพัฒนา: กรอบการดำเนินงานใหม่สำหรับการตัดสินใจ
โดยรายงานของคณะกรรมการเพื่อนโลก*

แม่น้ำและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำนั้นเป็นส่วนสำคัญของระบบนิเวศของโลก ซึ่งเป็นแหล่งเพื่อการดำรงชีวิตและขับเคลื่อนระบบอาหารและเศรษฐกิจที่แท้จริง แม่น้ำและแหล่งน้ำจืดนั้นเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ แต่ก็ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับด้านนี้ไม่มากนัก โดยภัยคุกคามที่แท้จริงจากการแสวงหาประโยชน์และการใช้ทรัพยากรน้ำเกินความจำเป็นนั้นเกิดขึ้นอย่างง่ายดายโดยไม่มีการคำนึงถึงการอนุรักษ์และความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศน้ำจืด

แม่น้ำและน้ำในแม่น้ำแต่ละสายตลอดจนทรัพยากรในลุ่มน้ำอื่น ๆ นั้นมีคุณค่าที่แตกต่างกันไปตามความแตกต่างของผู้ใช้ ในลุ่มน้ำหลาย ๆ สาย สิ่งนี้นำไปสู่การแย่งชิงแม่น้ำโดยตรงรวมถึงการใช้และการแปรสภาพน้ำเพื่อการใช้งาน

บ่อยครั้งการใช้น้ำของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรายหนึ่ง (เช่นการใช้สำหรับการสร้างเขื่อนหรือระบบชลประทาน) จะกลายเป็นการทำลายผลประโยชน์ของผู้ใช้รายอื่น (เช่นชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำในท้องถิ่น) การสร้างเขื่อนและการดึงน้ำใช้เพื่อการเกษตรขนาดใหญ่หรือการใช้น้ำในอุตสาหกรรมมักส่งผลต่อความมีชีวิตและความหลากหลายของระบบธรรมชาติ การเชื่อมโยงของแม่น้ำกับต้นน้ำในที่ดินและที่ราบลุ่ม พื้นที่ชุ่มน้ำและที่อยู่อาศัยที่เป็นที่ลุ่มน้ำคือกุญแจสำคัญต่อสภาพของระบบนิเวศน้ำจืด ความหลากหลายทางชีวภาพและการดำรงชีวิตของผู้คนนับล้านทั่วโลก

แม่น้ำคือชีวิตสำหรับชุมชนริมแม่น้ำหลายแห่ง น้ำเป็นแหล่งอาหาร และน้ำเองก็เป็นทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการใช้ในครัวเรือน เป็นแหล่งสำหรับน้ำดื่ม อาบน้ำ ซักผ้า และทำการเกษตร ชุมชนริมแม่น้ำอาจทำการประมงเก็บพืชและสัตว์น้ำ รวมถึงการใช้น้ำเพื่อเลี้ยงปศุสัตว์และสนับสนุนการทำสวนริมฝั่งแม่น้ำหรือพื้นที่เพาะปลูก นอกจากนี้ แม่น้ำยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการขนส่งที่เชื่อมโยงผู้คน และการขนส่งสินค้าและบริการ แม่น้ำยังถูกอนุรักษ์ไว้สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณซึ่งเป็นรากฐานที่แท้จริงของผู้คนในประวัติศาสตร์ ดำนาน และเรื่องราวต่าง ๆ

ชนพื้นเมืองจำนวนมากนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการดูแลประชาชนกับดินแดนและน้ำของตน การทำความเข้าใจว่าผู้คนเห็นคุณค่าของแม่น้ำอย่างไรสามารถช่วยให้เข้าใจถึงพลวัตและความตึงเครียดในการจัดการทรัพยากรเหล่านี้ และเพื่อที่จะเข้าใจได้ดีขึ้นควรจะต้องตระหนักถึงแง่มุมทางเพศสภาพต่อการจัดการและการใช้น้ำ ซึ่งบางส่วนเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างชายและหญิงแต่หลาย ๆ ด้านของการใช้น้ำในชุมชนนั้นถูกมองว่าเป็นงานและความรับผิดชอบของผู้หญิง

ผู้หญิงและผู้ชายมักมีบทบาทที่แตกต่างกันในการจัดการน้ำและการดูแล ซึ่งบางส่วนจะถูกประมวลไว้ในระบบความเชื่อหรือกฎหมายในหลาย ๆ วัฒนธรรมและสังคม ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงมักเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เก็บและจัดการน้ำในครัวเรือน ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการจัดหา จัดการ และปกป้องทรัพยากรน้ำ แต่การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการตัดสินใจเรื่องทรัพยากรน้ำยังคงจำกัดหรือไม่ได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบและความเป็นผู้นำของผู้หญิงมักถูกมองข้ามและไม่เห็นคุณค่า

นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่และโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่คือกลุ่มคนชายขอบในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติจากผืนดินและแม่น้ำเพื่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจ

ตัวอย่างเช่น ในแอฟริกา จากประสบการณ์ได้แสดงให้เห็นว่าคนชายขอบจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงการศึกษาและบริการอื่น ๆ ของรัฐได้อย่างจำกัด ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนหรือผู้ที่เสี่ยงต่อผลกระทบของโครงการสร้างเขื่อนที่ถูกเสนอ มักถูกกีดกันจากการตัดสินใจและประสบปัญหาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายครั้ง และในหลายกรณีผู้หญิงจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการพัฒนาเขื่อน

บ่อยครั้งที่โครงการสร้างเขื่อนทำให้ความไม่สมดุลของอำนาจที่มีอยู่ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายรุนแรงขึ้น โดยการกำหนดผลกระทบด้านลบที่ถูกแบ่งอย่างไม่ได้สัดส่วนต่อผู้หญิงและผ่านการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับผู้ชายเป็นส่วนใหญ่

แทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการที่ผู้ชายเป็นผู้ที่วางแผนการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยด้วยตนเองและเพื่อตนเอง เนื่องจากผู้ชายเป็นผู้ที่ได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการชดเชยทรัพย์สินโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์การถือครองที่ดินก่อนการเคลื่อนย้าย

ในขณะเดียวกันโอกาสต่าง ๆ สำหรับการหารายได้ของผู้หญิงนั้นแทบจะไม่ได้รับการทำให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ และการขยายงานในกลุ่มผู้หญิงถูกจำกัดเฉพาะเพียงการสร้างผลผลิตภายในครัวเรือนที่ไม่สามารถสร้างรายได้...

เป็นผลให้สถานะของผู้หญิงในฐานะสมาชิกที่สามารถทำงานสร้างผลผลิตได้และเป็นผู้คิดในการตัดสินใจในครอบครัวลดลงจากการสูญเสียสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจไปพร้อมกัน”

Elizabeth Colson และ Thayer Scudder
จากสวัสดิการสู่การพัฒนา: กรอบแนวคิดสำหรับ
การวิเคราะห์ผู้พลัดถิ่น

**ผลกระทบโดยทั่วไปของผู้หญิงในชุมชนที่ได้
รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนระหว่างการพัฒนาและการดำเนินโครงการ ได้แก่**

การสร้างเขื่อนและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องอาจเป็นสาเหตุของผลกระทบทางลบ เช่น น้ำท่วมสวนที่มีผลผลิตดีและพื้นที่เพาะปลูก รวมถึงการแย่งชิงที่ดินและทรัพยากรไปจากการใช้งานแบบดั้งเดิมหรือตามประเพณี และหนึ่งในผลกระทบที่พบบ่อยที่สุดคือการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจเมื่อครอบครัวถูกบังคับให้ออกจากที่ดินหรือออกจากบ้านที่อยู่อาศัย เพื่อให้สามารถสร้างโครงสร้างพื้นฐาน หรือเตรียมพื้นที่ให้พร้อมเพื่อใช้สำหรับทำเป็นอ่างเก็บน้ำของเขื่อน ซึ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์ของชุมชนอินคาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (โปรดดูกรณีศึกษาหน้าถัดไป)

โดยทั่วไปแล้วชุมชนต่าง ๆ จะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบเชิงลบและทางเพศสภาพจากกระบวนการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมของรัฐบาลหรือบริษัทที่ริเริ่มขึ้น บรรทัดฐานทางสังคมในหลายกรณีมองว่าผู้ชายเป็นผู้สื่อสารหลักหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจสำหรับครอบครัวและชุมชนเมื่อมีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอก ในบริบทนี้ผู้ชายจะมีอำนาจในการปรึกษาหารือต่าง ๆ เกี่ยวกับการเสนอการสร้างเขื่อนและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนการเยียวยาและการชดเชยจากโครงการ เว้นแต่จะมีความพยายามโดยเจตนาที่จะรวมผู้หญิงไว้ในกระบวนการตัดสินใจ วิธีปฏิบัติ คือมีการพูดคุยกับผู้ชายและผู้ชายจะเป็นผู้ตัดสินใจในนามของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ ด้วยเหตุนี้ความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงจึงถูกละเลยหรือถูกละเลยอยู่บ่อยครั้ง

คินชาซาแคมป์ คองโกกลาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก
การประชุมที่ปรึกษาของผู้หญิง
| ภาพโดย International Rivers 2017

กรณีศึกษา

“จงไปบอกพวกเขาว่าพวกเรา ‘ผู้หญิงแห่งอินกา’ กำลังได้รับความลำบาก”¹

สิ่งหนึ่งที่แน่นอนคือผู้หญิงแห่งอินกาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกมีความพอเพียง พวกเขาปลูกอะโวคาโด ส้ม กล้วย มันสำปะหลัง ถั่วเปลือกแข็งและถั่วเขียว เก็บเกี่ยวพืชที่ใช้ในการรักษาโรคเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย เกือบทุกอย่างที่นำมาบริโภคนั้นเป็นผลผลิตที่มาจากที่ดินของตนเอง ผู้หญิงเหล่านี้ทำงานอย่างหนักเพื่อที่จะได้สามารถหาเงินใช้ได้ครบเดือน สามีของพวกเขาหลายคนตกงานจึงทำให้เกษตรกรกลายเป็นแหล่งรายได้เพียงแหล่งเดียว พวกเขาารู้สึกว่าถูกรัฐบาลคองโกทอดทิ้งและขาดการบริการที่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงน้ำ พลังงาน โรงเรียน โรงพยาบาล และถนน แต่อย่างไรก็ดี ผู้หญิงเหล่านี้สามารถอยู่รอดมาได้หลายสิบปีเพราะแม่น้ำและป่าไม้

ผู้หญิงเหล่านี้อาศัยอยู่ใกล้ลำน้ำตกอินกาและกระแสน้ำเชี่ยวในแม่น้ำคองโกตอนล่างของสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกในช่วงทศวรรษ 1970 และ 1980 รัฐบาลคองโกได้สร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ เขื่อนอินกา 1 และ 2 เพื่อควบคุมพลังงานจากแม่น้ำ รัฐบาลได้ให้สัญญาว่าเขื่อนทั้งสองที่สร้างขึ้นนี้จะนำมาซึ่งงานและไฟฟ้าแก่หมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียงกับเขื่อน แต่มากกว่า

สี่ทศวรรษที่ผ่านมายังไม่มีสิ่งใดปรากฏขึ้น แม้ว่าเขื่อนอินกา 1 และ 2 จะประสบความสำเร็จแล้ว แต่สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกได้กำหนดเป้าหมายของโครงการใหม่ ณ แม่น้ำคองโก: แกรนด์อินกา รัฐบาลคองโกวางแผนที่จะพยายามใช้และหาประโยชน์จากศักยภาพของแม่น้ำอินกาอีกครั้ง

ด้วยการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก เฟสแรกของโครงการอินกา 3 จะสามารถส่งกำลังไฟฟ้าออกไปได้หลายพันกิโลเมตรในขณะที่พลังไฟฟ้านี้ยังคงไปไม่ถึงประชาชนที่อินกา

ในปี 2014 ธนาคารโลกคาดการณ์ว่าเขื่อนอินกา 3 จะทำให้ประชากรเกือบ 10,000 คน ต้องย้ายถิ่นฐานหากมีการสร้างเขื่อนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก ซึ่งการดำรงชีวิตล้วนขึ้นอยู่กับแม่น้ำ ที่ดิน และป่าไม้ “เราจะไปไหนดี? อย่างน้อยที่นี่ยังสามารถทำการเกษตร ขายผลผลิต และใช้เงินเพื่อส่งลูก ๆ ไปโรงเรียนได้” หญิงสาวจาก Kilengo กล่าว

¹ กรณีศึกษาที่ได้รับมาจาก “ผู้หญิงแห่งอินกา: โฉมหน้าของการต่อต้าน” โดย Ange Asanzi, International Rivers <https://www.internationalrivers.org/blogs/337/the-women-of-inga-a-portrait-of-resilience>

“พวกเขาให้งานแก่ผู้ที่มาจากที่ห่างไกลแต่ไม่ได้ให้สามีและลูก ๆ ของเรา” ผู้หญิงอีกคนกล่าว แม้ว่าแม่จะใช้เงินจำนวนมากเพื่อส่งลูก ๆ ไปโรงเรียน แต่สุดท้ายลูก ๆ ก็ต้องกลับมาช่วยแม่ทำอะไร และไม่มีหมู่บ้านใดที่มีน้ำใช้เลย ที่แคมป์กินชาซา อดีตคนงานในแคมป์ที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในลักษณะของผู้พลัดถิ่นจาก

เชื่อนอินกา 1 และ 2 รวมถึงอดีตคนงานในโครงการก่อนหน้านี้และลูก ๆ ของพวกเขา และเด็กผู้หญิงต้องเข้าคิวเป็นเวลาหลายชั่วโมงเพื่อเติมน้ำในถังจากก๊อกเดียวที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งให้บริการประชาชนกว่า 10,000 คน

การสำรวจที่กว้างขึ้นในเรื่องผลกระทบทางเพศสภาพจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้จากการปรับขนาดให้สมดุล: การใช้การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพในการพัฒนาโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ

<https://asia.oxfam.org/policy-paper/gender-impact-assessment-gia-manual>

กินชาซาแคมป์ คองโกกลาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก การประชุมปรึกษาของผู้หญิง
| ภาพโดย International Rivers 2017

ผู้หญิงย้ายจากเมือง Boma ไปยังหมู่บ้าน Mpita และหมู่บ้าน Nsengi | ภาพโดย Serge Ngimbi

1.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ทางเพศสภาพและคำจำกัดความ

การทำความเข้าใจเรื่องเพศสภาพในบริบทของเชียน แม่น้ำ และชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำจะสามารถช่วยได้เมื่อองค์กรที่ทำงานร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเชียนมีคำศัพท์เกี่ยวกับเพศสภาพเพื่อใช้ร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ง่ายต่อการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นทางเพศสภาพในรูปแบบที่เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้าใจได้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเสริมสร้างการปฏิบัติในเรื่องเพศสภาพ

ขั้นตอนสำคัญคือ การทำความเข้าใจคำศัพท์และคำจำกัดความที่สำคัญอย่างชัดเจน ตัวอย่างในที่นี้ เช่น คำว่า ‘เพศ’ นั้นแตกต่างจากคำว่า ‘เพศสภาพ’ คำแรกนั้นเป็นความแตกต่างทางชีววิทยาระหว่างหญิงและชาย

ส่วนคำหลังนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสังคมที่มาจากบทบาทและความรับผิดชอบของผู้หญิงและผู้ชาย เครื่องมือบางประการที่ได้ระบุไว้ในคู่มือนี้ เช่น “การทำความเข้าใจบทบาทในการทำงานนอกครัวเรือนและการทำงานในครัวเรือนของผู้หญิงและผู้ชาย” จึงเป็นคำศัพท์เฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจด้วย

ภาคผนวก 1 ประกอบด้วยคำศัพท์และคำจำกัดความของเพศสภาพที่สำคัญต่าง ๆ รายการของคำจำกัดความเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหน้าถัดไป และได้รับการปรับมาจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึง [UN Women Training Center’s Gender Equity Glossary](#).

ผู้หญิงจากเมือง Dulong มณฑลยูนนานของจีนได้พูดคุยกับ International Rivers เกี่ยวกับความสำคัญของแม่น้ำ Nu ที่มีต่อประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ Dulong ในปี 2015 | ภาพโดย International Rivers

เพศสภาพ

เพศสภาพไม่ได้หมายถึงเพศเพียงเพศเดียว แต่กล่าวถึงประสบการณ์ของการเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงและการรับรู้ในแง่ของบทบาทและความรับผิดชอบที่กำหนดโดยสังคม การรับรู้เป็นตัวแบ่งผู้หญิงและผู้ชายและกำหนดว่าแต่ละเพศควรจะกระทำคิด และประพฤติตัวอย่างไร นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการจัดระเบียบทางสังคม โครงสร้างทางสังคมเกี่ยวกับเพศสภาพกำหนดว่าสังคมให้คุณค่ากับผู้ชาย ผู้หญิง เด็กหญิง และเด็กชายอย่างไร และจัดสรรบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกัน

ผู้คนนั้นมีความเกี่ยวข้องกันในบทบาททางเพศสภาพที่หลากหลาย โดยค่านิยมที่กำหนดบทบาทเหล่านั้นจะกำหนดความแตกต่างในการเข้าถึงผลประโยชน์ การควบคุม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการตัดสินใจ ในกรณีที่ไม่ได้มีการระบุตัวตนทางเพศอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น คนข้ามเพศ (transsexual) คนที่มีเพศกำกวม (intersex) และคนที่ไม่สนใจเรื่องทางเพศ (asexual) การกำหนดบทบาททางเพศสภาพอาจทำให้เกิดปัญหาและมีการเลือกปฏิบัติมากขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย

หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชายและหญิงภายในเวลาและสถานที่ที่กำหนด ความสัมพันธ์ทางสังคมเหล่านี้อธิบายถึงความแตกต่างในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศต่าง ๆ โดยทั้งผู้หญิงและชายนั้นไม่ได้มีลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งความสัมพันธ์ทางเพศสภาพมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ทางสังคมหลายประการ เช่น ศาสนา ความสัมพันธ์ทางการเมือง ชาติพันธุ์ สถานะทางสังคม อายุ และรสนิยมทางเพศ

การเข้าถึงและการควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ

การเข้าถึงคือโอกาสในการใช้ทรัพยากรและการควบคุมคืออำนาจที่จะตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรนี้อย่างไรรวมถึงใครที่จะเป็นผู้ที่เข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้

การตระหนักถึงบทบาทของหญิงและชาย

หมายถึงการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการที่ตรงตามประเด็นทางเพศสภาพที่ระบุไว้ และส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ โดยนำทฤษฎีเรื่องความเข้าใจและการยอมรับเรื่องเพศสภาพมาปฏิบัติ

การบูรณาการบทบาทหญิงชาย

เป็นกระบวนการบูรณาการมุมมองด้านความเท่าเทียมกันทางเพศเข้ากับกระบวนการพัฒนาในทุกขั้นตอนและทุกระดับ ดังนั้น การบูรณาการบทบาทหญิงและชายจึงเป็นกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในเรื่องของความเท่าเทียมกันทางเพศ

บทบาทการทำงานนอกครัวเรือน

งานที่ดำเนินการโดยชายหรือหญิงโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินหรือรูปแบบอื่นที่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งรวมถึงการผลิตในตลาดที่มีมูลค่า แลกเปลี่ยนและการผลิตเพื่อการยังชีพ/การสร้างผลผลิตในครัวเรือนที่มีมูลค่าการใช้งานจริงพร้อมด้วยมูลค่าแลกเปลี่ยนที่เป็นไปได้ สำหรับผู้หญิงในการผลิตทางการเกษตรนี้รวมถึงการทำงานในฐานะเกษตรกรอิสระ ช่างนา และคนงานรับจ้าง

บทบาทการทำงานในครัวเรือน

การมีบุตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อเป็นการดูแลสมาชิกในครัวเรือนและชุมชน รวมถึงงานบ้านที่ผู้หญิงต้องทำนั้น เป็นการรับประกันในการบำรุงรักษาและผลิตแรงงาน ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงเรื่องการสืบพันธุ์ทางชีวภาพ แต่ยังรวมถึงการหาซื้อเพลิง และน้ำ การเตรียมอาหาร การดูแลบุตร การศึกษาและการดูแลสุขภาพอีกด้วย

การบูรณาการบทบาทหญิงชายและ การดำเนินการประเมินทางเพศสภาพ ขององค์กร

สำหรับองค์กรใด ๆ ที่ทำงานร่วมกับชุมชน การบูรณาการบทบาทหญิงชายเข้าไว้ในการทำงานหมายถึงการที่องค์กรนั้นแทรกเนื้อหาเข้ามาเพื่อที่จะทำประโยชน์ต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จึงมีความเป็นไปได้ไม่น้อยมากที่องค์กรนั้นจะเริ่มดำเนินการใด ๆ หากพบว่ามีความเสี่ยงในการที่จะดำเนินการต่อ หรือเป็นการทำให้ความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่เดิมเพิ่มมากขึ้น หากแต่เป็นการเริ่มใช้แนวทางที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติและสนับสนุนการเพิ่มพลังของผู้หญิงแทน

การบูรณาการบทบาทหญิงชายเป็นกระบวนการในการบูรณาการมุมมองความเท่าเทียมทางเพศเข้ากับกระบวนการทำงานและแนวทางขององค์กรในทุกขั้นตอนและทุกระดับ ดังนั้น การบูรณาการบทบาทหญิงชายจึงเป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ

การบูรณาการบทบาทหญิงชายอาจกลายเป็นส่วนสำคัญในการบรรลุผลเรื่องความยุติธรรมทางสังคม เนื่องจากการมุ่งเน้นที่จะจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันโดยเฉพาะ

ความไม่เท่าเทียมกันสามารถเกิดขึ้นได้จากการขาดโอกาสหรือการดำเนินการแทน การขาดอำนาจและบทบาทที่เป็นทางการในการตัดสินใจภายในสถาบันและสังคม UN Women ได้เน้นว่าการบูรณาการบทบาทหญิงชายนั้นไม่ใช่จุดสิ้นสุด แต่เป็นการผสมผสานระหว่างกลยุทธ์ กระบวนการ และการแทรกเข้าไปเพื่อจัดอุปสรรคต่อความเท่าเทียมกันอย่างเป็นระบบในทุกระดับและรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงนโยบายต่าง ๆ การวิจัย การสนับสนุน การออกกฎหมาย การจัดสรรทรัพยากร และการออกแบบและดำเนินโครงการ

ในส่วนนี้ของคู่มือได้ให้คำแนะนำบางประการเกี่ยวกับวิธีการประเมินทางเพศสภาพในเชิงปฏิบัติขององค์กร และประเมินว่าบทบาทหญิงชายได้ถูกบูรณาการเข้าไว้ในการรณรงค์เรื่องเชื้อนและแม่น้ำที่มีอยู่แล้วได้ดีเพียงใด นอกจากนี้ ยังได้ระบุถึงกลยุทธ์ กิจกรรม และสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถทำได้เพื่อปรับปรุงงานเกี่ยวกับเพศสภาพในเชิงปฏิบัติ

2 <http://www.un.org/womenwatch/osagi/gendermainstreaming.htm>

แม่น้ำโขงในประเทศลาวตอนเหนือ
แม่น้ำโขงเป็นแหล่งความมั่นคง
ทางอาหารที่สำคัญสำหรับประชากร
ในประเทศปลายน้ำกว่า 60 ล้านคน
รวมถึงลาว ไทย กัมพูชา และ เวียดนาม
| ภาพโดย International Rivers 2008

การดำเนินการบูรณาการและการเริ่มดำเนินการ

การประเมินทางเพศสภาพสามารถใช้เพื่อวัดว่าองค์กรได้บูรณาการเรื่องบทบาทหญิงชายในการทำงานได้ดีเพียงใด ซึ่งได้มีพื้นฐานที่จำเป็นในการ บูรณาการบทบาทหญิงชายให้ประสบความสำเร็จอยู่แล้ว เช่น นโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการบูรณาการ นโยบายเกี่ยวกับพนักงานที่มีทักษะและความรู้เรื่องเพศสภาพในระดับสูง รวมถึงงบประมาณเฉพาะสำหรับเรื่องเพศสภาพ

การดำเนินการประเมินแนวทางขององค์กรในเรื่องเพศสภาพนั้น ควรทำการประเมินแบบง่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์ การประเมินทางเพศสภาพนี้ควรพิจารณาองค์ประกอบซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เสริมซึ่งกันและกัน ได้แก่

- i. การให้ความสำคัญกับตัวองค์กรเอง นโยบาย บุคลากร ทรัพยากรและความรู้ขององค์กร และ
- ii. การพิจารณาว่าเรื่องเพศสภาพถูกบูรณาการเข้ากับการรณรงค์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด

ภาคผนวก 2 เป็นเรื่องการประเมินทางเพศสภาพขององค์กร และภาคผนวก 3 การรณรงค์เรื่องการประเมินทางเพศสภาพ ซึ่งภาคผนวกทั้งสองประกอบด้วยคำถามที่ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการไต่ตรองขององค์กร และแบบที่กำหนดให้สำหรับการบันทึกผลของการประเมิน การประเมินเหล่านี้ควรทำในลักษณะของการฝึกหัดแบบมีส่วนร่วมโดยให้เจ้าหน้าที่และองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย และหากเป็นไปได้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการรณรงค์สำหรับการประเมินเรื่องเพศสภาพ) ควรให้ผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนต่าง ๆ ที่องค์กรนั้นทำงานด้วยเข้าร่วมทำการประเมิน คำถามต่าง ๆ ได้รับการออกแบบมาเพื่อทำให้เกิดการไต่ตรองได้ทันที และทำให้เกิดการอภิปรายและการมุ่งมั่นที่จะลงมือปฏิบัติ ควรใช้ผลการประเมินเหล่านี้เพื่อระบุช่องว่างในการปฏิบัติเรื่องเพศสภาพที่ดีและจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการเพื่อเติมเต็มช่องว่างเหล่านั้นตลอดจนปรับปรุงการปฏิบัติเรื่องเพศสภาพได้ในที่สุด ลำดับความสำคัญของการดำเนินการควรได้รับการบันทึกไว้อย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการเรื่องเพศสภาพ เพื่อให้สามารถติดตามความคืบหน้าของค่านับสัญญาในการปฏิบัติเรื่องเพศสภาพเหล่านี้ได้

พื้นที่ชุ่มน้ำ Hadeja-Nguru ไนจีเรีย
ครอบครัวข้ามไปขายสินค้า
| ภาพโดย International Rivers 2015

หลังจากดำเนินการประเมินเรื่องเพศสภาพในระดับองค์กร และ
 รมรณค้ให้มีการประเมินเรื่องเพศสภาพตลอดจนได้เริ่มดำเนินการ
 เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการเรื่องเพศสภาพแล้ว องค์กรต่าง ๆ ควรปฏิบัติ
 ดังนี้

- ดำเนินการสนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติเรื่องเพศสภาพของ
 องค์กรและวิธีที่จะเติมเต็มช่องว่างในการปฏิบัติขององค์กร
 โดยต่อเนื่อง
- จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการกับช่องว่างที่มีความสำคัญ
 ลำดับแรก
- ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการตามที่ตกลงไว้รวมถึง
 แผนปฏิบัติการเรื่องเพศสภาพ
- พัฒนาแผนเพื่อบูรณาการบทบาทหญิงชายในการออกแบบ
 การรณรงค์ที่กำหนดไว้ให้ดีขึ้น รวมถึงการปฏิบัติงานตลอดจน
 การดำเนินการตามลำดับความสำคัญที่ได้ตกลงไว้
- พัฒนาตัวชี้วัดและกรอบการติดตามเพื่อให้เจ้าหน้าที่ด้าน
 การรณรงค์ประเมินความสำเร็จของการรณรงค์ในการ
 ตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิง
 และผู้ชาย
- พิจารณาจัดการฝึกอบรมและการพัฒนาให้มีความชำนาญ
 ในเรื่องเพศสภาพแก่เจ้าหน้าที่ในการรณรงค์ องค์กรเครือข่าย
 และตัวแทนชุมชน

หากพบว่ามีความแตกต่าง ๆ ในนโยบายเรื่องเพศสภาพหรือแนวทาง
 การบูรณาการบทบาทหญิงชาย ควรจัดให้มีกลยุทธ์และการดำเนินการ
 แบบง่ายที่สามารถนำมาใช้เพื่อจัดการกับช่องว่างเหล่านี้

สิ่งที่ควรพิจารณา

- ควรให้มืองค์กรเครือข่ายใหม่ ๆ หรือผู้เชี่ยวชาญด้าน
 เพศสภาพเข้ามาช่วยจัดการกับช่องว่างเหล่านี้ด้วยความ
 เชี่ยวชาญ
- พิจารณาถึงงบประมาณเพื่อสนับสนุนโอกาสในการปรับปรุง
 การปฏิบัติเรื่องเพศสภาพ รวมถึงการจัดให้มีการฝึกอบรม
 เฉพาะทางด้านเพศสภาพ
- รับรองการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและผู้ชายในการตัดสินใจ
 ทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการกำหนดอัตราส่วน
 ทางเพศสภาพที่สมดุล
- สนับสนุนบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าให้เป็นตัวกลางในการ
 ประสานงานหรือเป็นผู้ที่ช่วยเหลือในเรื่องเพศสภาพใน

พื้นที่ชุ่มน้ำ Hadeja-Nguru ในจีเรีย หญิงจาก Komadugu
 แอ่งน้ำ Yobe | ภาพโดย International Rivers 2015

- องค์กร ซึ่งหมายความว่าบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้นำในการ
 ทำงานด้านเพศสภาพและสนับสนุนเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ
 ในการพัฒนาความรู้และทักษะเรื่องเพศสภาพ
- การจัดตั้งคณะทำงานด้านเพศสภาพหรือชุมชนผู้ปฏิบัติ
 งานเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาความรู้และทักษะ
 เรื่องเพศสภาพ
- รับรองการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกัน
 ในคณะทำงาน ทีมงานของโครงการ และคณะกรรมการที่
 ปรัชษา เมื่อมีการจัดงาน เช่น การคัดเลือกวิทยากรบรรยาย
- การแบ่งความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่และฝ่าย
 บริหารจัดการในการดำเนินการตามลำดับความสำคัญ

ส่วนที่ 3

การดำเนินการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ

3.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพคืออะไร

การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพคือกระบวนการตรวจสอบบทบาทและความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้หญิงและผู้ชาย ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้หญิงและผู้ชายรวมถึงความไม่เท่าเทียมต่าง ๆ จากความสัมพันธ์นี้ โดยเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในครัวเรือนและภายในสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ

การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับการบูรณาการบทบาทหญิงชายในการทำงานขององค์กรกับชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ทำงานด้วย การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพสามารถนำมาใช้เพื่อสำรวจความสัมพันธ์และความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อน และการที่โครงการสร้างเขื่อนอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อความสัมพันธ์เหล่านี้ รวมถึงทำให้ความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่แล้วรุนแรงมากขึ้น

ผู้หญิงเก็บดอกบัวหลวงจากแม่น้ำโขง
| ภาพโดย Oxfam

กรณีศึกษา

การทำความเข้าใจวิถีชีวิตของผู้หญิงชาวคองโกที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนอินกา สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ในหนึ่งวัน

ชุมชนอินกาที่ได้รับผลกระทบจากการเสนอสร้างเขื่อนอินกา 3 นั้น ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนมาก่อนหน้านี้แล้ว และประชาชนต้องย้ายถิ่นฐานในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การประเมินวัน “ตามปกติ” ของผู้หญิงชาวอินกาเป็นการแสดงให้เห็นถึงทางเลือกในการดำรงชีวิตที่เห็นได้โดยทั่วไปในชุมชน

ชีวิตประจำวันปกติของผู้หญิงอินกาเริ่มตั้งแต่เวลา 04.00 น. และสิ้นสุดในเวลา 22.00 น. แม้ว่าผู้หญิงส่วนใหญ่จะทำงานเป็นเวลานานในบางวันของสัปดาห์ ในวันที่พวกเขาต้องออกไปหาฟืนในป่าและส่วนใหญ่จบลงด้วยการทำอาหารในเวลาตึกและเข้านอนตึก โดยผู้หญิงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพดังต่อไปนี้

การทำไร่ ในขณะที่ผู้หญิงบางคนทำไร่ร่วมกับสามีแบบเป็นครอบครัว แต่ผู้หญิงหลายคนทำไร่ด้วยตัวเองโดยเฉพาะหญิงหม้ายและหญิงโสด ภาระในบ้านจึงเป็นภาระของหญิงหม้ายและหญิงโสด เนื่องจากต้องออกไปทำงานในไร่ด้วยตนเองและไม่สามารถจ่ายเงินสำหรับจ้างแรงงานเพิ่มเพื่อช่วยเหลือตนในการทำไร่ได้

การค้าขายปลา ผู้ชายส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้าน Manzi ทางด้านท้ายน้ำของพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนอินกา ซึ่งดูเหมือนว่าคุณภาพชีวิตจะดีกว่าของผู้อื่นในกลุ่ม แม้ว่าพวกเขาจะบ่นว่าปลาได้หายไปจากแม่น้ำคองโก ต้องทำงานเป็นเวลานาน ปลามีขนาดเล็ก และคุณภาพไม่ดี อย่างไรก็ตาม ผู้ชายจำนวนมากนั้นมีโทรศัพท์มือถือเป็นของตนเอง ซึ่งชีวิตของคนเหล่านี้ดูเหมือนจะดีกว่าคนที่มาจากอินกา

การล่าสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผู้ชายเป็นผู้ทำ แต่ผู้หญิงก็ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมหาเลี้ยงชีพนี้ในแง่ของความต้องการที่จะเก็บโปรตีนไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งผู้หญิงสามารถขายเนื้อส่วนเกินภายในชุมชนได้

การค้าขาย เป็นหนึ่งในกิจกรรมหาเลี้ยงชีพที่ผู้หญิงเป็นผู้ดำเนินการ ผู้หญิงส่วนใหญ่ที่ทำการค้าขายมักต้องทำงานเป็นเวลานานเนื่องจากไม่มีการกำหนดเวลาเริ่มงานและเวลาเลิกงานไว้แน่นอนสำหรับวันทำงาน พวกเขาจะเริ่มงานเมื่อผู้คนเริ่มมาซื้อของและหยุดทำงานเมื่อไม่มีคนมา กิจกรรมนี้ถือเป็นธุรกิจของหมู่บ้านที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการมากกว่าการทำกำไรเนื่องจากอัตรากำไรค่อนข้างน้อย

ด้วยการทำความเข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของผู้หญิงและผู้ชาย ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายและความไม่เท่าเทียมกัน ในความสัมพันธ์จึงอาจพิจารณาได้ว่าเขื่อนสามารถสร้างผลกระทบที่แตกต่างกันอย่างไรต่อชายและหญิง ดังนั้น การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพจึงทำให้มั่นใจได้ว่าองค์กรที่รณรงค์เรื่องการสร้างเขื่อนจะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นที่นำกังวลต่อผู้หญิงและผู้ชายเหล่านั้น และรับรองความเป็นผู้นำของผู้หญิงและการมีส่วนร่วมในการรณรงค์

3.2 ขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ

International Rivers ได้เสนอแนะขั้นตอนการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ 6 ขั้นตอนเพื่อทำความเข้าใจว่าโครงการสร้างเขื่อนนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายได้อย่างไร และเพื่อให้องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบสามารถพิจารณาถึงผลกระทบที่แตกต่างกันได้ดีที่สุด รวมถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงและผู้ชายในงานรณรงค์เรื่องการสร้างเขื่อนและแม่น้ำขององค์กรนั้น ๆ การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพควรทำร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในลักษณะที่เป็นการฝึกหัดแบบมีส่วนร่วม โดยมีการบันทึกหรือจัดทำเป็นเอกสาร ซึ่งกระบวนการนี้สามารถทำในรูปแบบการฝึกหัดแบบรวดเร็วและเข้มข้นด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีระยะเวลาเพิ่มขึ้น หรือ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการระยะยาว

ขั้นตอนทั้งหกขั้นตอน คือ

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางคุณค่าที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ
2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน (ซึ่งหมายถึงงานที่ทำโดยผู้หญิงและผู้ชาย)
3. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่สามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ภายในครัวเรือนและชุมชน
4. ทำความเข้าใจอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิงและวิธีที่จะขจัดอุปสรรคเหล่านี้
5. ทำความเข้าใจถึงความต้องการที่เกี่ยวกับเพศสภาพในเชิงปฏิบัติของผู้หญิงและผลประโยชน์ทางเพศสภาพในเชิงกลยุทธ์
6. ระบุว่าโครงการสร้างเขื่อนที่ถูksenอนขึ้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร

ภาคผนวก 4 ถึง 9 ประกอบไปด้วยเครื่องมือ แบบที่กำหนดไว้ และชุดคำถามสำคัญต่าง ๆ ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถเก็บข้อมูลจากขั้นตอนทั้งหกที่กล่าวมานี้ (ได้มีการอธิบายโดยสรุปสำหรับขั้นตอนทั้งหกในหน้าถัดไป)

ขอแนะนำให้ทำการเก็บข้อมูลสำหรับแต่ละขั้นตอนด้วยการ (หรืออภิปรายกลุ่ม) อภิปราย โดยสามารถแยกออกเป็นการสนทนากับผู้หญิงกลุ่มหนึ่งและผู้ชายอีกกลุ่มหนึ่ง และอีกทางเลือกหนึ่งคือการใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากบางขั้นตอน โดยให้ผู้หญิงและผู้ชายในชุมชนนั้นเป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์

อย่างไรก็ตาม พึงตระหนักว่าการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพนั้นไม่ใช่กระบวนการทางเทคนิค แต่เป็นเสมือนกระบวนการสร้างเสริมพลังเพื่อให้ผู้ใดก็ตามจะสามารถทำการวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองและเริ่มเปลี่ยนแปลงพลวัตทางอำนาจภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียภายนอกอื่น ๆ

หลักการสำคัญต่าง ๆ ที่ควรนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ ซึ่งรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

- มีส่วนร่วม วินิจฉัย และจัดอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของผู้หญิงในกระบวนการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ
- ทำให้เกิดการวิเคราะห์ เรียนรู้ และปฏิบัติร่วมกัน
- มุ่งเน้นไปที่กลุ่มคนชายขอบของชุมชนให้มากที่สุด
- พิจารณาและมีส่วนร่วมในเรื่องของอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจุดร่วมของประชาชน (ชนชั้น เพศสภาพ เชื้อชาติ ความสามารถในการเคลื่อนไหว ฯลฯ) ว่าส่งผลต่อการที่บุคคลเหล่านี้มีอำนาจและสิทธิพิเศษได้อย่างไร ตลอดจนประสบการณ์ที่ต้องประสบกับการถูกแบ่งแยกและการเลือกปฏิบัติ
- ทำให้เกิดความสอดคล้องในเรื่องของสิทธิมนุษยชน (โดยมุ่งเน้นที่การผนวกรวม การมีส่วนร่วม การสร้างพลัง ความโปร่งใส การให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความเปราะบางและการไม่เลือกปฏิบัติ) และความสอดคล้องกับมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ (และขั้นตอนการออกแบบการรณรงค์) ควรให้ผู้ชายได้มีส่วนร่วมและสนับสนุนให้ผู้ชายได้มีการสนับสนุนเรื่องสิทธิสตรีและการมีส่วนร่วมของผู้หญิง รวมถึงเรื่องความเป็นผู้นำในการรณรงค์เรื่องเขื่อนและแม่น้ำ ในความเป็นจริงการทำงานของ International Rivers กับชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกนั้น พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ชายในขั้นตอนการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพทำให้งานของผู้หญิง รวมถึงเสียงของผู้หญิงและหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงในการรณรงค์สร้างเขื่อนเป็นที่ยอมรับได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ผู้ชายหลายคนยังได้ให้การสนับสนุนต่อการเคลื่อนไหวของผู้หญิงในเรื่องของเขื่อนและแม่น้ำ

หากผู้ชายไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ หรือการรณรงค์เรื่องการสร้างเขื่อนและแม่น้ำ อาจมีความจำเป็นต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษเพื่อเอาชนะการต่อต้านนี้ ซึ่งรวมถึงความพยายามดังต่อไปนี้

- จัดให้มีผู้นำหญิงที่ทำงานร่วมกับผู้ชายที่สนับสนุนในเรื่องของสิทธิสตรีในการประชุมของชุมชน
- จัดให้มีการอบรมหรือการประชุมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับเรื่องนี้สำหรับผู้ชายขึ้น
- จัดให้มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ การแสดงที่เร่ไปตามถนน การเดินขบวนหรือกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ติดโปสเตอร์ และกระจายเสียงทางวิทยุเพื่อส่งเสริมเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ

ในขณะที่การทำให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ ยังคงมีประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประเด็นคือ การสร้างพื้นที่และการให้โอกาสในการทำงานเฉพาะสำหรับผู้หญิงเท่านั้น บ่อยครั้งที่ผู้หญิงไม่สามารถเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การปรึกษาหารือ หรือ การวิเคราะห์ทางเพศสภาพต่อหน้าผู้ชายได้ดังที่ได้อธิบายไว้ในคู่มือนี้ นอกจากนี้ การเลือกปฏิบัติของบรรทัดฐานทางสังคมที่จำกัดบทบาทของผู้หญิงไว้เพียงแคในขอบเขตส่วนตัวของครอบครัว หรือ ความคาดหวังทางสังคมที่ทำให้มีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่สามารถพูดในนามของครอบครัวหรือชุมชนได้ รวมถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตสาธารณะและการศึกษาในระดับที่ต่ำของผู้หญิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการกีดกันให้ผู้หญิงไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ดังนั้น การสร้างและการทำงานในพื้นที่ที่มีไว้สำหรับผู้หญิงเท่านั้นจะสามารถช่วยจัดอุปสรรคเหล่านี้และรับประกันการมีส่วนร่วมที่มีความหมายของผู้หญิงได้ รวมถึงสามารถโน้มน้าวในเรื่องการวิเคราะห์ทางเพศสภาพและกระบวนการออกแบบการรณรงค์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการวิเคราะห์ทางเพศสภาพสามารถเกิดขึ้นได้โดยการใช้ล่ามและผู้ให้การอำนวยความสะดวกที่เป็นผู้หญิง ตลอดจนการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการดูแลบุตรและค่าตอบแทนเพื่อชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป

ขั้นตอนที่ 1: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางคุณค่าที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ

ขั้นตอนนี้เป็นการขอให้ผู้หญิงและผู้ชายได้อธิบายว่าเหตุใดแม่น้ำทั้งหลายและลุ่มน้ำต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อพวกเขา และได้รับคุณค่าอะไรจากระบบนิเวศวิทยาของแม่น้ำเหล่านี้ ซึ่งคุณค่าต่าง ๆ อาจรวมถึงการเป็นแหล่งทรัพยากรในการดำรงชีวิตและความมั่นคงทางด้านอาหาร (จากการประมงและเกษตรกรรม) การมีน้ำจืดเพื่อใช้ดื่ม อาบน้ำ และทำความสะอาด รวมถึงเป็นช่องทางสัญจรไปมา (ของสินค้าและบริการต่าง ๆ หรือติดต่อกับบุคคลอื่นตามสถานที่ต่าง ๆ) ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงเป็นการแนะนำหนึ่งที่จะช่วยในการเก็บข้อมูลที่ไม่ได้คาดคิดได้ ซึ่งจะต้องมีขั้นตอนที่ 2 และ 3 เข้ามาเสริมด้วย โดยเป็นการมุ่งไปที่การตรวจสอบเฉพาะและการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 2: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคการใช้แรงงาน (ซึ่งหมายถึงงานที่ทำโดยผู้หญิงและผู้ชาย) ซึ่งรวมถึงความเข้าใจว่าใครทำอะไร เป็นระยะเวลาเท่าไรและเมื่อไหร่ (เช่น เป็นวันหรือตามฤดูกาล) และงานเหล่านี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายหรือไม่ โดยรวมถึงงานในครัวเรือน งานที่สร้างรายได้จากผลผลิตและงานในชุมชน โดยรวมถึงงานที่มีค่าจ้างและที่ไม่มีค่าจ้างเป็นประการสำคัญ สำหรับงานในครัวเรือน (หมายถึงงานดูแลที่ผู้หญิงไม่ได้รับค่าจ้าง) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่ถือว่า ‘เป็นงานของผู้หญิง’ ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนขึ้น ข้อมูลควรมีการระบุว่าได้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใด ซึ่งอาจจะเป็นที่บ้าน ที่ทุ่งนา ที่แม่น้ำ ตลาด หรือที่อื่น ๆ การเก็บข้อมูลตามขั้นตอนนี้ช่วยให้ชุมชนและองค์กรที่ช่วยเหลือชุมชนเหล่านี้สามารถเข้าใจได้ดีขึ้นว่าโครงการสร้างเขื่อนนั้นมีผลกระทบต่องานของผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร แม้ว่าภาระหน้าที่ของผู้หญิงหรือผู้ชายจะมากขึ้นหรือรายได้ของผู้หญิงและผู้ชายจะลดลงก็ตาม

ขั้นตอนที่ 3: ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่สามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ภายในครัวเรือนและชุมชน

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจว่าผู้ใดสามารถเข้าถึงและควบคุมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ภายในครัวเรือนและชุมชน และเข้าใจว่าอะไรคือผลประโยชน์ที่ผู้ชายและผู้หญิงจะได้รับจากทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ผืนดิน ผืนป่า และการประมง โดยผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นรวมถึงอาหารเพื่อใช้ในการยังชีพหรือค้าขาย ซึ่งทำให้มีรายได้เป็นตัวเงินและสถานภาพ ตลอดจนอำนาจและการเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ชุมชนและองค์กรที่ช่วยเหลือชุมชนเหล่านี้สามารถเข้าใจได้ดีขึ้นว่าใครจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบและได้รับผลกระทบอย่างไรหากทรัพยากรเหล่านี้ถูกทำลายลง ถูกนำไปใช้ หรือ โอนถ่ายจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4: ทำความเข้าใจอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิงและวิธีที่จะจัดอุปสรรคเหล่านี้

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจว่าใครเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจภายในครัวเรือน ชุมชน และสังคม ใครบ้างที่ถูกกีดกันและเพราะเหตุใด และจะผนวกรวมผู้ที่ถูกกีดกันหรือคนชายขอบจากกระบวนการตัดสินใจของชุมชนนี้ได้อย่างไร ขั้นตอนนี้เป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจ ดังนั้น จึงเป็นการนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อขจัดอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจสำหรับการรณรงค์เรื่องเพื่อนและแม่ น้ำ และเรียกร้องการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจในระดับสาธารณะโดยเฉพาะในเรื่องของการเสนอให้สร้างเพื่อน ซึ่งประการหลังนี้อาจทำให้เกิดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนขึ้นสำหรับการรณรงค์

ขั้นตอนที่ 5: ทำความเข้าใจความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติของผู้หญิงและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์และระบุว่าโครงการสร้างเพื่อนนั้นอาจทำลายความสามารถของผู้หญิงที่จะตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร การประเมินนี้ยังช่วยให้มั่นใจได้ว่าองค์กรที่ทำงานในการสนับสนุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเพื่อนได้คำนึงถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงในการออกแบบและดำเนินการรณรงค์ ซึ่งรวมถึงเป้าหมายของการรณรงค์และวิธีที่ผู้หญิงสามารถได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมและเป็นผู้นำในการรณรงค์ เช่น การให้โอกาสผู้หญิงในการเป็นผู้นำหรือโอกาสในการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 6: ระบุว่าโครงการสร้างเพื่อนที่ถูกเสนอขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร

ขั้นตอนนี้เป็นส่วนที่มาเสริมห้าขั้นตอนแรก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบุว่าโครงการสร้างเพื่อนอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพิจารณาว่าเพื่อนอาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าที่แตกต่างกันที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่ น้ำ และแหล่งทรัพยากรน้ำจืดอย่างไร ซึ่งรวมถึงการทำงานของผู้หญิงและผู้ชาย ทรัพยากรที่ผู้หญิงและผู้ชายต้องใช้และควบคุม ความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของผู้หญิง และความต้องการของผู้หญิงและผลประโยชน์ที่ควรได้รับ เหล่านี้ช่วยให้สามารถพัฒนาความเข้าใจโดยละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบทางเพศสภาพของโครงการสร้างเพื่อน การวิเคราะห์นี้ยังสามารถใช้เพื่อบอกกล่าวถึงการพัฒนาแผนการรณรงค์เรื่องเพศสภาพเพื่อให้แน่ใจว่าผลกระทบเชิงลบของเพื่อนที่มีต่อผู้หญิงจะได้รับการจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินการรณรงค์ ดังนั้น การมีข้อมูล มีความเข้าใจในข้อมูล และมีการจัดทำเป็นเอกสารสามารถช่วยให้ผู้หญิง (และผู้ชาย) มีอำนาจมากขึ้นเนื่องจากเป็นการทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกเขากับผู้เสนอโครงการ

ส่วนที่ 4

การออกแบบและเตรียมการรณรงค์ เรื่องเขื่อนและแม่น้ำที่ตอบสนอง ต่อเพศสภาพ

การประมงและทรัพยากรธรรมชาติในกลุ่มแม่น้ำโขง
ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและความมั่นคงทางอาหาร
ของประชากร 60 ล้านคน
| ภาพโดย International Rivers

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นไปที่วิธีการออกแบบการรณรงค์เกี่ยวกับเพศสภาพ และตรวจสอบให้แน่ใจว่าเรื่องเพศสภาพได้ถูกบูรณาการอยู่ในงานรณรงค์ขององค์กร สิ่งนี้กำหนดให้องค์กรต้องใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการประเมินองค์กรและการประเมินเรื่องเพศสภาพ รวมถึงการวิเคราะห์ทางเพศสภาพที่ดำเนินการกับชุมชนที่องค์กรนั้น ๆ กำลังทำงานด้วยการดำเนินการดังกล่าว องค์กรต่าง ๆ สามารถออกแบบและดำเนินการรณรงค์เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิ ความต้องการ และผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิงและผู้ชายในแง่ของเป้าหมายและวิธีดำเนินการในการรณรงค์

ซึ่งเหมือนกับการวิเคราะห์ทางเพศสภาพ การรณรงค์ควรครอบคลุมถึงหลักการต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติที่ดีในเรื่องเพศสภาพ ซึ่งหมายถึงการรณรงค์นี้จะต้อง

- ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม
- มีวัตถุประสงค์เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของผู้หญิงและความเป็นผู้นำในการตัดสินใจในการรณรงค์
- ทำให้เกิดการปฏิบัติและเรียนรู้ร่วมกัน
- มุ่งเน้นไปที่ประชาชนชายขอบให้มากที่สุด
- พิจารณาถึงอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจุดเชื่อมกันของประชาชน
- สอดคล้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชน
- พยายามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

รายการตรวจสอบการวางแผนการรณรงค์ที่ตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย (โปรดดูในภาคผนวก 10) ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้องค์กรที่รณรงค์เรื่องเชื้่นและแม่น้ำมั่นใจได้ว่าการรณรงค์นั้นตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย ซึ่งรายการตรวจสอบนี้สามารถใช้เพื่อประเมินขอบเขตของแผนการรณรงค์ว่าเป็นการตระหนักถึงบทบาทหญิงและชาย และใช้ในการปรับแผนการรณรงค์ให้ดีขึ้นเพื่อเสริมพลังในเรื่องเพศสภาพอันเป็นจุดมุ่งหมายของแผน นอกจากนี้รายการตรวจสอบนี้สามารถได้รับการแก้ไขและใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนได้

แนวทางการบูรณาการบทบาทหญิงชายนี้หมายความว่าเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการรณรงค์เรื่องเชื้่นและแม่น้ำตลอดจนกิจกรรมและ กลยุทธ์ต่าง ๆ ล้วนตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย

1. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการรณรงค์

สิ่งเหล่านี้ควรสะท้อนให้เห็นถึงข้อกังวลลำดับแรกสำหรับผู้หญิงและผู้ชายที่ได้รับผลกระทบจากการเสนอสร้างเขื่อนและควรได้รับแจ้งจากการวิเคราะห์ทางเพศสภาพ และการส่งผ่านผ่านการรณรงค์นั้นจะต้องมีความชัดเจนถึงสิ่งที่การรณรงค์กำลังต่อสู้เพื่อส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของผู้หญิงและผู้ชายต่อข้อเสนอในการสร้างเขื่อน

นอกจากนี้ ควรมีความระมัดระวังในการตรวจสอบสมมติฐานเนื่องจากผู้ชายและผู้หญิงอาจมีความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์และโอกาสที่แตกต่างกัน

2. กิจกรรมและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการรณรงค์

ควรสะท้อนถึงข้อกังวลต่าง ๆ ที่สำคัญของผู้หญิงและผู้ชายดังนี้

- ส่งเสริมความเป็นผู้นำ เสี่ยง และตัวแทนของผู้หญิงในการรณรงค์
- ระบุกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่มุ่งขจัดอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการรณรงค์
- รับรองกิจกรรมการรณรงค์ต่าง ๆ ที่อนุญาตให้ผู้หญิงและผู้ชายสามารถมีส่วนร่วมและสามารถพิจารณาถึงเวลาและสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เพื่อที่สิ่งเหล่านี้จะไม่กลายเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้หญิง
- ให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงผ่านการสร้างความสามารถและโอกาสอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ สร้างทักษะ และสร้างเครือข่ายต่าง ๆ
- ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันของผู้หญิงในการให้คำปรึกษาอย่างเป็นทางการและในกระบวนการตัดสินใจต่อผู้เสนอโครงการสร้างเขื่อน รัฐบาล การประชุมเครือข่ายภาคประชาสังคม รวมถึงการรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างขีดความสามารถและงานการเรียนรู้ต่าง ๆ
- เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิสตรี

แนวทางการบูรณาการบทบาทหญิงชายยังหมายถึงต้องมีการจัดการงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ซึ่งงบประมาณนี้อาจรวมถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- ค่าเดินทาง เพื่อให้ผู้หญิงจะสามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ได้
- การอำนวยความสะดวกในการดูแลบุตรเพื่อให้ผู้หญิงจะสามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้
- การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในเรื่องความรู้ทางเทคนิค หรือ ทักษะการพูดต่อหน้าสาธารณะให้กับผู้หญิง
- เงินค่าจ้างเพื่อชดเชยการขาดรายได้
- จัดให้มีล่ามและผู้ให้ความอำนวยความสะดวกที่เป็นผู้หญิงในการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นของผู้หญิง

ภาคผนวก

ภาพเรือประมงในแม่น้ำโขง แม่น้ำโขงตอนล่างได้รับ
ผลกระทบจากการพัฒนาพลังงานทางตอนบนของ
ประเทศจีนและทางตอนล่างของกลุ่มแม่น้ำโขง
| ภาพโดย International Rivers

ภาคผนวก 1 คำศัพท์และคำจำกัดความที่สำคัญ

คำจำกัดความเหล่านี้ได้มีการปรับมาจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึง [UN Women Training Center's Gender Equity Glossary](#).

เพศสภาพ

เพศสภาพไม่ได้หมายถึงเพียงหนึ่งเพศ แต่เป็นการกล่าวถึงประสบการณ์ของการเป็นชายหรือหญิงและการรับรู้ในแง่ของบทบาทและความรับผิดชอบต่าง ๆ ทางสังคม การรับรู้แบ่งว่าเป็นผู้หญิงและผู้ชายและกำหนดว่าแต่ละเพศควรจะทำหน้าที่ คิด และประพฤติตัวอย่างไร นอกจากนี้ ยังกำหนดวิธีการจัดระเบียบทางสังคม โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวกับเพศสภาพ กำหนดว่าสังคมให้คุณค่ากับบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ชาย ผู้หญิง เด็กหญิง และเด็กชายอย่างไร

ผู้คนมีความเกี่ยวข้องทางสังคมในบทบาททางเพศสภาพที่หลากหลายและค่านิยมที่ถูกกำหนดให้กับบทบาทเหล่านั้นจะกำหนดความแตกต่างในการเข้าถึงผลประโยชน์ การควบคุม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการตัดสินใจ ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้ระบุว่ามีอัตลักษณ์ทางเพศแบบใด เช่น คนข้ามเพศ คนที่มีเพศกำกวม หรือคนที่ไม่สนใจเรื่องทางเพศ การกำหนดบทบาททางเพศสภาพอาจนำมาซึ่งปัญหาและเกิดการเลือกปฏิบัติที่มากขึ้น

เพศ

หมายถึง ความแตกต่างของผู้หญิงและผู้ชายทางด้านชีววิทยาและทางกายภาพที่กำหนดโดยธรรมชาติ แต่เพศไม่จำเป็นต้องตรงกับเพศที่เราเกิดมาด้วยโครโมโซมเพศ Y และ X เท่านั้น ซึ่งจะสามารถเข้าใจได้ดีขึ้นในเรื่องอัตลักษณ์ของคนข้ามเพศ คนที่มีเพศกำกวม และคนที่ไม่สนใจเรื่องทางเพศ ผ่านการพิจารณาเรื่องเพศตามสเปกตรัมในเรื่องค่านิยมทางเพศมากกว่าการจำกัดแค่เพียงแนวคิดที่มีเพียงเพศชาย / เพศหญิง

การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ

การเข้าถึงคือโอกาสในการใช้ทรัพยากรและการควบคุมคืออำนาจที่จะตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรนี้อย่างไรรวมถึงใครที่จะเป็นผู้ที่เข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้

ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย

หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชายและหญิงภายในเวลาและสถานที่ที่กำหนด ความสัมพันธ์ทางสังคมเหล่านี้อธิบายถึงความแตกต่างในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศต่าง ๆ โดยทั้งผู้หญิงและผู้ชายไม่ได้มีลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายนั้นมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ทางสังคมหลายประการ เช่น ศาสนา ความสัมพันธ์ทางการเมือง ชาติพันธุ์ สถานะทางสังคม อายุ และรสนิยมทางเพศ

การเหมารวมในเรื่องเพศสภาพ

การเหมารวม (stereotypes) คือ ชุดความเชื่อที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรม บทบาท และความคาดหวังของผู้ชายและผู้หญิง การเหมารวมในเรื่องเพศสภาพคือการมีอคติและมักจะเป็นภาพที่เกินจริงของผู้หญิงและผู้ชายซึ่งถูกนำมาใช้ซ้ำ ๆ ในชีวิตประจำวัน

ความเสมอภาคทางเพศ

หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ความเป็นธรรมกับผู้หญิงและผู้ชาย การทำให้เกิดความเป็นธรรมจะต้องมีมาตรการเพื่อชดเชยข้อเสียเปรียบทางประวัติศาสตร์และสังคมที่ป้องกันไม่ให้ผู้หญิงและผู้ชายฉวยโอกาสใน “สถานการณ์ที่ทุกคนมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน” ได้

ความเท่าเทียมทางเพศ

คือการไม่มีการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานทางเพศของบุคคลในเรื่องของอำนาจ โอกาส การจัดสรรทรัพยากร หรือผลประโยชน์และการเข้าถึงบริการ ดังนั้นจึงเป็นการให้คุณค่าที่เท่าเทียมกันโดยสังคมของทั้งความเหมือนและความต่างระหว่างชายและหญิงและบทบาทที่แตกต่างกันของแต่ละเพศ ปัญหาหรือความกังวลเกี่ยวกับเพศสภาพที่เกิดขึ้นเมื่อมีความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาคหรือการปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต่างกันนั้นเกิดขึ้นจากความคาดหวังทางสังคมและคุณลักษณะของเพศสภาพเท่านั้น

การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพ

คือ กระบวนการตรวจสอบบทบาทและความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้หญิงและผู้ชายและความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย รวมถึงเรื่องความไม่เท่าเทียมต่าง ๆ จากความสัมพันธ์นี้โดยเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของอำนาจภายในครัวเรือนและภายในสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ

ความเข้าใจและการยอมรับเรื่องเพศสภาพ

มีจุดมุ่งหมายในการทำความเข้าใจและคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีดกันและการเลือกปฏิบัติตามเพศสภาพ

การตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย

เป็นการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการที่ตรงตามประเด็นทางเพศสภาพที่ระบุไว้ รวมถึงส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศโดยนำทฤษฎีเรื่องความเข้าใจและการยอมรับเรื่องเพศสภาพมาปฏิบัติ

การเปลี่ยนแปลงทางเพศสภาพ

เพศสภาพได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นจุดศูนย์กลางในการส่งเสริมความเท่าเทียมและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันอำนาจ การควบคุมทรัพยากร การตัดสินใจ และการเพิ่มพลังของผู้หญิง

การบูรณาการบทบาทหญิงชาย

เป็นกระบวนการบูรณาการมุมมองด้านความเท่าเทียมทางเพศเข้ากับกระบวนการพัฒนาในทุกขั้นตอนและทุกระดับ ดังนั้น การบูรณาการบทบาทหญิงชายจึงเป็นกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ

การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพ (GIA)

มักใช้เพื่อตรวจสอบโครงการที่วางแผนไว้ก่อนที่จะเกิดขึ้น และค้นหาผลกระทบเกี่ยวกับเพศสภาพที่อาจเกิดขึ้น โดยใช้เพื่อประเมินผลกระทบของข้อเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายโดยทั่วไป การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบและการประเมินตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มกับการพัฒนาที่คาดหวังอันเป็นผลมาจากการเปิดตัวโครงการและยังเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการต่อต้านอคติทางเพศสภาพ หรือการขาดมุมมองในเรื่องเพศสภาพของกระบวนการต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งควรดำเนินการก่อนที่จะมีการตัดสินใจขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับข้อเสนอโครงการเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการใด ๆ ที่วางแผนไว้จะไม่ดำเนินต่อไปในลักษณะของการส่งเสริมความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่แล้ว แต่เป็นการมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพเพื่อตรวจสอบและแจ้งการปรับแผนและกระบวนการต่าง ๆ

การเพิ่มพลังของผู้หญิง

เชื่อมโยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเพศสภาพ การเพิ่มพลังของผู้หญิงคือกระบวนการที่จะช่วยแก้ปัญหาและเปลี่ยนอำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งจะสามารถทำให้สัมฤทธิ์ผลได้ในระดับปัจเจกหรือในกลุ่มของผู้หญิง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอุปสรรคต่าง ๆ และโอกาสสำหรับตัวแทนของผู้หญิงและการบรรลุในสิทธิต่าง ๆ

อำนาจกับข้อ

เป็นการทำความเข้าใจเรื่องเพศสภาพควบคู่ไปกับรูปแบบอื่น ๆ ของกรอบทางสังคม อำนาจกับข้อได้กลายเป็นที่รู้จักเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทั้งหมดของอำนาจและความเปราะบาง และเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพควบคู่ไปกับการกำหนดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกันและทับซ้อนกัน ซึ่งรวมถึงเรื่องชนชั้น การศึกษา ความเป็นชาติพันธุ์ ความเป็นชนพื้นเมืองเดิม เชื้อชาติ สีผิว และความพิการ

ความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติ

คือ ความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาวะ/สถานะในปัจจุบันที่ผู้หญิงต้องประสบเนื่องมาจากบทบาทที่ถูกกำหนดให้โดยสังคม ความต้องการเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ แม่บ้าน และผู้ที่จัดหาความต้องการขั้นพื้นฐานให้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความไม่เพียงพอในสภาพความเป็นอยู่และการทำงาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย รายได้การศึกษาของบุตร การจัดหา น้ำ การดูแลสุขภาพ และการจ้างงาน อย่างไรก็ตาม การตอบสนองความต้องการในทางปฏิบัติเหล่านี้ไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ในสถานะที่ยังคงเป็นกลุ่มด้อยโอกาสในสังคมของตนอย่างไม่จบสิ้น

ผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์

ผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งที่จำเป็นในการข้ามผ่านสถานะที่เป็นรองของผู้หญิงต่อผู้ชายในสังคมและเกี่ยวข้องกับการเพิ่มพลังของผู้หญิง ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่กำหนดขึ้น โดยปกติแล้วจะคำนึงถึงปัญหาเรื่องความเท่าเทียมกัน เช่น การทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงโอกาสในการทำงานและการฝึกอบรมได้อย่างเท่าเทียมกัน ได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันสำหรับการทำงานที่มีมูลค่าเท่ากัน มีสิทธิในที่ดิน (รวมถึงมีฐานะเป็นเจ้าของที่ดินหากย้ายถิ่นฐานใหม่) และสิทธิทรัพยากรการลงทุนอื่น ๆ ตลอดจนการได้รับความคุ้มครองจากการคุกคามทางเพศ และมีเสรีภาพในการเลือกที่จะมีบุตร

บทบาทการทำงานนอกครัวเรือน

งานที่ดำเนินการโดยผู้ชายหรือผู้หญิงโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินหรือที่มีใช้เงิน ซึ่งรวมถึงการผลิตในตลาดที่มีมูลค่าแลกเปลี่ยนและการผลิตเพื่อการยังชีพ / การผลิตในครัวเรือนที่มีมูลค่าการใช้งานจริงรวมถึงมูลค่าแลกเปลี่ยนที่เป็นไปได้ สำหรับผู้หญิงนั้นการผลิตทางการเกษตรนับรวมถึงการทำงานในฐานะเกษตรกรอิสระ ชาวนา และคนงานรับจ้าง

บทบาทการทำงานในครัวเรือน

การมีบุตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อเป็นการดูแลสมาชิกในครัวเรือนและชุมชนรวมถึงงานบ้านที่ผู้หญิงต้องทำนั้นเป็นการรับประกันเพื่อทำนุบำรุงและสร้างแรงงานซึ่งไม่ใช่แค่เพียงเรื่องการสืบพันธุ์ทางชีวภาพ แต่ยังรวมถึงการหาเชื้อเพลิงและน้ำ การเตรียมอาหาร การดูแลสุขภาพ การศึกษาและการดูแลสุขภาพ

บทบาทในการจัดการชุมชน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้หญิงกระทำเป็นหลักภายในชุมชนในลักษณะที่เป็นการเพิ่มจากบทบาทการทำงานในครัวเรือน เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีการจัดหาและบำรุงรักษาทรัพยากรที่หายากสำหรับการวิโคตร่วมกัน เช่น น้ำ การดูแลสุขภาพ และการศึกษา ซึ่งปกติจะเป็นงานที่ได้รับความเคารพและไม่ได้รับค่าจ้างและเป็นการทำงานในช่วงเวลา “ว่าง”

บทบาททางการเมืองในชุมชน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ชายดำเนินการเป็นหลักในระดับชุมชน เช่น การจัดระเบียบในระดับการเมืองที่เป็นทางการซึ่งมักจะอยู่ในกรอบของการเมืองระดับชาติ โดยปกติจะเป็นงานที่ได้รับค่าตอบแทนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมตามสถานะหรืออำนาจ

งานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน

หมายถึง งานบ้านทุกรูปแบบ เช่น ทำอาหาร ทำความสะอาด ซักผ้า ทำสวน ดูแลบ้าน และเลี้ยงดูบุตร ผู้สูงอายุ หรือ สมาชิกครอบครัวที่มีความเจ็บป่วยหรือพิการระยะยาว ผู้ที่ทำงานนี้จะไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างใด ๆ ซึ่งผู้หญิง (และเด็กผู้หญิง) ต้องให้เวลากับการทำงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนเหล่านี้มากกว่าผู้ชายอย่างไม่ได้สัดส่วน

ภาคผนวก 2 เครื่องมือประเมินเพศสภาพในองค์กร

การประเมินเพศสภาพในองค์กรถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้องค์กรต่างๆ ทบทวนและพัฒนาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติทางเพศสภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับองค์กรหรือสถาบัน การประเมินนี้ควรได้รับการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม โดยให้เจ้าหน้าที่และองค์กรเครือข่ายทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในองค์กรเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติทางเพศ รวมถึงพันธกิจร่วมกันในการจัดการช่องว่างและปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติอย่างมีความหมาย

นอกจากนั้นแล้ว ยังควรจัดสรรเวลามากพอให้กับการประเมินในครั้งนี้ (อาจจะ 2 หรือ 3 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย) เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการพิจารณาความคิดเห็นและมุมมองของทุกคนในองค์กร ตลอดจนเพื่อเห็นชอบเรื่องการตอบสนองร่วมกัน การประเมินไม่ควรทำในรูปแบบ “การกากบาทในช่องว่าง” แต่ควรเป็นการสะท้อน การอภิปราย และการร่วมมือกันในการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย

คำถามด้านล่างคือจุดเริ่มต้นของการสะท้อน คำถามถามอื่น ๆ สามารถเพิ่มเติมได้ ทั้งยังสามารถเพิ่มช่องใหม่ในตารางด้านล่าง ตัวอย่างเช่น เพื่อให้มีการอธิบายแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแต่ละคำถาม ตารางด้านล่างสามารถนำมาใช้เพื่อบันทึกผลลัพธ์ของการประเมิน ตลอดจนเพื่อสร้างพื้นฐานของแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับเพศสภาพที่ได้รับการพัฒนา เพื่อรับรองความก้าวหน้าสู่พันธกิจเกี่ยวกับเพศสภาพจะได้รับการติดตามผล

ผลของการประเมินครั้งนี้ควรนำมาใช้ในการระบุช่องว่างในแนวทางการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับเพศสภาพและเพื่อจัดลำดับความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ เพื่อเติมเต็มช่องว่างและปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติทางเพศสภาพ

ขั้นตอนต่อไป:

- ใช้การประเมินนี้เพื่อริเริ่มการพูดคุยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเพศสภาพขององค์กรและช่องว่างในการปฏิบัติ
- พัฒนาแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับเพศสภาพและตกลงเรื่องลำดับความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการกับช่องว่างต่างๆ
- จัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อจัดการช่องว่างที่สำคัญ
- ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่ตกลงกันได้
- ประเมินซ้ำเป็นประจำ (อาจประจำปี) เพื่อให้พนักงานสามารถทบทวนและอภิปรายความก้าวหน้าของการประเมินคราวก่อนและพันธกิจในการดำเนินมาตรการใหม่ๆ
- พิจารณาจัดอบรมและการพัฒนาวิชาชีพในด้านเพศสภาพให้กับพนักงานทุกคน

เครื่องมือประเมินเพศสภาพในองค์กร

คำถามสำคัญ:	ใช่ หรือ ไม่ใช่?	ถ้าใช่ อธิบายเพิ่มเติมว่าเป็นอย่างไร ถ้าไม่ใช่ จะทำอะไรหรือจัดการอย่างไร?
นโยบาย		
มีนโยบายองค์กรที่ชัดเจนซึ่งนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศหรือการไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่ (เช่น พื้นฐานทางเพศ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตั้งครรภ์หรือครอบครัว)		
มีนโยบายองค์กรที่ชัดเจนซึ่งนำพาองค์กรไปสู่การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักหรือให้ความสำคัญกับความจำเป็นและสิทธิประโยชน์ของผู้หญิงในงานหรือไม่		
คน		
มีบุคคล (เช่น ผู้ที่ต่อสู้เรื่องเพศสภาพ) หรือทรัพยากรที่เฉพาะเจาะจงในการสร้างศักยภาพความสามารถเกี่ยวกับเพศสภาพให้กับลูกจ้างหรือไม่		
มี "ชุมชนนักปฏิบัติ" ด้านเพศสภาพหรือที่คล้ายคลึงกันในองค์กรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศสภาพหรือไม่		
มีลูกจ้างที่คัดเลือกเข้ามาเนื่องจากมีความรู้ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับเพศสภาพหรือไม่		
มีความสมดุลระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในกลุ่มพนักงานทั้งองค์กรหรือในตำแหน่งระดับบริหารที่มีอำนาจตัดสินใจหรือไม่		
การปฏิบัติ: ทรัพยากรและความรู้		
การวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพมีอิทธิพลต่อการออกแบบโครงการ การนำไปปฏิบัติ หรือกระบวนการติดตามหรือไม่		
พนักงานมีความรู้ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับเพศสภาพอย่างเหมาะสมหรือไม่		
พนักงานสามารถเข้าถึงการอบรมเกี่ยวกับเพศสภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านเพศสภาพหรือไม่		
มีการกำหนดการอบรมด้านเพศสภาพสำหรับพนักงานทุกคนหรือไม่		
มีการจัดสรรทรัพยากรเงินเพื่อส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับเพศสภาพหรือไม่		
มีเครื่องมือ คำแนะนำ แบบฟอร์มแผนงาน ที่ช่วยให้พนักงานผนวกรวมแนวทางการปฏิบัติที่ดีเข้าไปในการทำงานหรือไม่		
มีองค์กรเครือข่ายที่ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับเพศสภาพหรือไม่		

ภาคผนวก 3 การประเมินเพศสภาพในงานรณรงค์

แบบประเมินเพศสภาพในงานรณรงค์ได้ออกแบบมาเพื่อช่วยให้องค์กรต่างๆ สะท้อนแบบปฏิบัติทางเพศสภาพของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการบูรณาการบทบาทหญิงชายเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบและดำเนินการในงานรณรงค์เกี่ยวกับเพื่อน การประเมินควรทำอย่างมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่และภาคีทั้งหมด และจะเป็นการดีที่สุดหากชาวบ้านทั้งผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนที่คุณทำงานด้วยได้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในแนวปฏิบัติเรื่องเพศสภาพขององค์กร และเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันแก้ไขช่องว่างใดๆ ที่มี รวมทั้งปรับปรุงแนวปฏิบัติดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีความหมายโดยอาศัยประสบการณ์และมุมมองของทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่องค์กรทำงานด้วย

ทั้งนี้ ควรใช้เวลาแก่การทำแบบประเมินนี้ให้มาก (อาจจะ 2-3 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย) เพื่อให้เพียงพอต่อการพิจารณาความคิดเห็นและมุมมอง

ของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการรณรงค์ และเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน แบบประเมินนี้ไม่ควรเป็นแบบฝึกหัดประเภท “ทำเครื่องหมายถูกในกรอบสี่เหลี่ยม” แต่ควรกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนความคิดเห็น มีการอภิปรายร่วมกัน และมีความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติที่มีความหมาย

คำถามข้างล่างนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสะท้อนความคิดเห็น สามารถตั้งคำถามเพิ่มเติมหรือสร้างคอลัมน์เพิ่มเพื่อให้บันทึกข้อมูลสำหรับแต่ละคำถามได้มากขึ้น ตารางข้างล่างนี้สามารถใช้บันทึกผลลัพธ์จากการประเมินและสร้างข้อมูลพื้นฐานไว้ใช้ในการวางแผนเพื่อผนวกมิติทางเพศสภาพเข้าในการออกแบบและดำเนินการโครงการรณรงค์ให้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับทั่วไปมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนต่อไป:

- ใช้แบบประเมินนี้ริเริ่มหารือกันถึงแนวทางปฏิบัติด้านเพศสภาพขององค์กรและช่องว่างในทางปฏิบัติ
- จัดทำแผนเพื่อผนวกมิติทางเพศสภาพเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบและดำเนินการโครงการรณรงค์ให้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับทั่วไปมากยิ่งขึ้น รวมทั้งข้อตกลงร่วมกันในสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการ
- กำหนดตัวชี้วัดและกรอบการติดตามการดำเนินงานสำหรับให้เจ้าหน้าที่โครงการใช้ประเมินความสำเร็จของการรณรงค์เพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของทั้งหญิงและชาย
- จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อสนับสนุนงานที่ต้องเร่งดำเนินการ
- ติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานเร่งด่วนที่ได้ตกลงกันไว้
- พิจารณาจัดฝึกอบรมและพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านมิติทางเพศสภาพแก่เจ้าหน้าที่โครงการรณรงค์ ภาคี และตัวแทนชุมชน

เครื่องมือการประเมินเพศสภาพในงานบรรณรักษ์

คำถาม:	ใช่ หรือ ไม่ใช่?	ถ้าใช่ ให้อธิบายรายละเอียด หากไม่ใช่ จะมีวิธีทำให้ประเด็นเหล่านี้ได้รับการ หยิบยกหรือดำเนินการอย่างมี ความหมายได้อย่างไรบ้าง
วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของคุณคืออะไร		
การวางแผน		
วัตถุประสงค์เหล่านี้ได้กล่าวถึงความต้องการและผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับเชื้อหรือไม่		
วัตถุประสงค์เหล่านี้ได้กล่าวถึงความต้องการทางเพศสภาพในทางปฏิบัติและผลประโยชน์ ทางเพศสภาพเชิงยุทธศาสตร์ของผู้หญิงหรือไม่		
แผนของโครงการมีผลมาจากการวิเคราะห์ผลกระทบที่ผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชน อาจได้รับการเสนอสร้างเงื่อนไขหรือไม่		
คุณได้เปิดโอกาสให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเงื่อนไข มีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และกิจกรรมของโครงการหรือไม่		
ผู้หญิงสามารถมีอิทธิพลในแนวต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และกิจกรรม ของโครงการหรือไม่		
แผนของโครงการมีพื้นฐานมาจากผลการประเมินอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม และการเป็นผู้นำของผู้หญิงในโครงการและกลยุทธ์ในการเอาชนะอุปสรรค เหล่านี้หรือไม่		
การดำเนินการ		
โครงการของคุณได้ให้การสนับสนุนเสียงของผู้หญิงจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จากการสร้างเงื่อนไขหรือไม่		
กิจกรรมของโครงการได้สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการเป็นผู้นำของผู้หญิง ในโครงการหรือไม่		
มีข้อกำหนดใดบ้างหรือไม่ที่ช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ว่า มีผู้หญิงและผู้ชายจำนวน เท่าเทียมกันเข้าร่วมในการประชุมกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจโครงการ การประชุม เครือข่ายภาคประชาสังคม และการรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพ และกิจกรรมการเรียนรู้		
งบประมาณของโครงการสะท้อนถึงกิจกรรมเฉพาะทางเพศภาวะ เช่น การเสริมสร้างศักยภาพทางเพศภาวะ (สำหรับผู้หญิงและสำหรับผู้ชาย) กิจกรรม ที่กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้หญิง การช่วยเหลือด้านการเดินทางหรือการดูแลเด็กเพื่อ ช่วยให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่		

ภาคผนวก 4

ขั้นตอนที่ 1 – ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางคุณค่า ที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ

ขั้นตอนที่ง่ายนี้เป็นการช่วยให้ผู้หญิงและผู้ชายได้อธิบายว่าเหตุใดแม่น้ำทั้งหลายและลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อพวกเขา และได้รับคุณค่าอะไรจากระบบนิเวศวิทยาของแม่น้ำเหล่านี้ ซึ่งคุณค่าต่าง ๆ อาจรวมถึงการเป็นแหล่งทรัพยากรในการดำรงชีวิต รายได้และความมั่นคงทางด้านอาหาร การมีน้ำจืดเพื่อใช้ดื่ม อาบน้ำ และทำความสะอาด รวมถึงเป็นช่องทางสัญจรไปมาและจุดประสงค์ทางด้านจิตวิญญาณ

การเก็บข้อมูลช่วยให้ชุมชนและองค์กรที่ช่วยเหลือชุมชนเหล่านี้เข้าใจธรรมชาติทางเพศสภาพของคุณค่าที่มีต่อแม่น้ำ และทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 2 และ 3 ขึ้น

ซึ่งอาจทำได้โดยการแยกเป็นกลุ่มสนทนาสำหรับผู้หญิงกลุ่มหนึ่งและผู้ชายกลุ่มหนึ่ง หลังจากนั้นนำทั้งสองกลุ่มมาพบกันและแบ่งปันการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นจากมุมมองของแต่ละกลุ่มอันจะนำมาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี

1. เตรียมแผนภาพหรือแผนที่วาดด้วยมือ (mud map) ของแม่น้ำก่อนที่จะเริ่มทำแบบฝึกหัด (ที่แสดงถึงตอนบนของลุ่มน้ำแม่น้ำสายย่อย ปลายน้ำ ที่ราบน้ำท่วมถึงทางปลายน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ ปากแม่น้ำ/พื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำ เป็นต้น เนื่องจากมีความเกี่ยวข้อง) ซึ่งสามารถวาดลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ หรือบนดิน หรือบนทรายได้

2. อำนวยความสะดวกในการอภิปราย ใช้แผนที่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองและการอภิปรายระหว่างผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับคุณค่าที่แตกต่างกันที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ โดยสามารถทำการปรับเปลี่ยนหรือทำเครื่องหมายลงบนแผนที่เพื่อแสดงว่ากิจกรรมตามแม่น้ำเกิดขึ้นที่ใด หรือมีคุณค่า ณ ตำแหน่งใดบ้าง

คำถามต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นในการอภิปรายมีดังต่อไปนี้

- อะไรคือสิ่งสำคัญเกี่ยวกับแม่น้ำสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย?
- อะไรคือความรู้เฉพาะเกี่ยวกับแม่น้ำที่มีเพียงแก่ผู้หญิงและเพียงแก่ผู้ชายเท่านั้นที่มีความรู้?
- ผู้หญิงและผู้ชายใช้น้ำอย่างไรในชีวิตประจำวัน? การใช้น้ำเช่นนี้ได้เปลี่ยนไปหรือไม่ตลอดระยะเวลาหนึ่งปี?
- อะไรคือประโยชน์ที่ผู้หญิงและผู้ชายได้รับจากการใช้น้ำเช่นที่กล่าวมานี้?
- ผู้หญิงและผู้ชายมีความเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำในด้านใดอีกบ้าง?
- ความเกี่ยวเนื่องด้านอื่นที่กล่าวมานี้พิเศษหรือสำคัญต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร?
- อะไรคือสิ่งสำคัญที่อาจสูญหายไปหากแม่น้ำถูกนำไปใช้ในการสร้างเขื่อนสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย?

ขั้นตอนนี้คือการทำความเข้าใจที่ทางคุณค่าแบบย่อของการทำความเข้าใจที่ทางคุณค่าและกระบวนการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศสภาพสำหรับคำอธิบายโดยละเอียดสามารถดูได้จากกล่องเครื่องมือออนไลน์ตามลิงค์

www.internationalrivers.org/transforming-power

เจ้าหน้าที่จาก Oxfam กำลังช่วยฝึกการทำแผนที่แม่น้ำ
ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลลาว

การแสดงผลที่บอกว่าแม่น้ำคองโก
มีความหมายอย่างไรต่อผู้หญิงอินคา
ที่ประสบความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ซึ่งจัดร่วมกับ International Rivers
ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ปี 2019
| ภาพโดย International Rivers

ภาคผนวก 5

ขั้นตอนที่ 2 – ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพในภาคการใช้แรงงาน (ซึ่งหมายถึงงานที่ทำโดยผู้หญิงและผู้ชาย) ซึ่งรวมถึงความเข้าใจว่าใครทำอะไร เป็นระยะเวลาเท่าไรและเมื่อไหร่ โดยรวมถึงงานในครัวเรือน งานภายนอกครัวเรือน และงานในชุมชน (โปรดดูคำจำกัดความของแต่ละงานในภาคผนวก 1)

การเก็บข้อมูลตามขั้นตอนนี้จะช่วยให้ชุมชนและองค์กรที่ช่วยเหลือชุมชนเหล่านี้สามารถเข้าใจได้ดีขึ้นว่าโครงการสร้างเพื่อนั้นอาจมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร และไม่ว่าภาระหน้าที่ของผู้หญิงหรือผู้ชายจะมากขึ้นหรือรายได้ของผู้หญิงและผู้ชายจะลดลงก็ตาม ซึ่งเครื่องมือต่าง ๆ ที่ช่วยในการวิเคราะห์นี้ปรากฏอยู่ในภาคผนวก 9

โดยสามารถนำคำถามต่าง ๆ และแบบที่กำหนดให้ด้านล่างนี้มาใช้เป็นแนวทาง (และเอกสาร) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอภิปรายร่วมกับผู้เข้าร่วมทั้งหญิงและชายว่าใครเป็นผู้ทำงานอะไร ซึ่งอาจทำโดยการแยกเป็นกลุ่มสนทนาสำหรับผู้หญิงกลุ่มหนึ่งและผู้ชายกลุ่มหนึ่ง หลังจากนั้นนำทั้งสองกลุ่มมาพบกันและแบ่งปันการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่ม เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้นจากมุมมองของแต่ละกลุ่มอันจะนำมาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี ทั้งนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในแบบที่กำหนดให้นี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

การพัฒนาปฏิทินประจำวัน (หรือตลอด 24 ชั่วโมง) และ/หรือปฏิทินตามฤดูกาลที่อาจเป็นทางเลือกที่มีประโยชน์ที่จะใช้กับแบบที่กำหนดให้ด้านล่างนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือต่าง ๆ สามารถค้นได้จาก

<http://www.fao.org/3/X5996E/x5996e06.htm#6.2.7.%20Seasonal%20Calendar>

เพศสภาพและเครื่องมือเกี่ยวกับแรงงาน

กิจกรรมต่าง ๆ	ผู้หญิง/เด็กผู้หญิง	ผู้ชาย/เด็กผู้ชาย	ที่ไหน	เมื่อไหร่ (เวลาหรือฤดูกาล)
งานในครัวเรือน				
- การดูแลบุตร / การดูแลผู้สูงอายุ - เลี้ยงดูและทำอาหารให้ครอบครัว - การหาน้ำเพื่อมาใช้ในการครัวเรือน - การหาฟืน - อื่น ๆ (โปรดเขียนรายการทั้งหมด)				
งานภายนอกครัวเรือน				
- การจ้างงานแรงงานในระบบ - การทำประมง - การปลูกพืชเศรษฐกิจ - การค้าขาย - อื่น ๆ (โปรดเขียนรายการทั้งหมด)				
งานในชุมชน				
- การจัดการชุมชน (การจัดการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ เช่น น้ำ การดูแลสุขภาพ และการศึกษา) - การเมืองชุมชน - อื่น ๆ (โปรดเขียนรายการทั้งหมด)				

คำถามเพื่อใช้ในการติดตามผล

กิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้?

.....

เหตุใดจึงมอบบางงานให้ผู้หญิงเป็นคนทำและบางงานให้ผู้ชายเป็นคนทำ?

.....

งานของผู้หญิงนั้นมีคุณค่าเทียบเท่ากับงานของผู้ชายหรือไม่ (หากไม่ เพราะเหตุใด)?

.....

ภาคผนวก 6

ขั้นตอนที่ 3 – ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่สามารถเข้าถึง และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ภายในครัวเรือนและชุมชน

ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจว่าผู้ใดสามารถเข้าถึงและควบคุมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ภายในครัวเรือนและชุมชน ข้อมูลนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจได้ดีขึ้นว่าใครจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบและได้รับผลกระทบอย่างไรหากทรัพยากรเหล่านี้ถูกทำลายลง หรือ ถูกใช้ไปเพื่อการสร้างเขื่อน (สามารถดูในส่วนของเครื่องมือต่าง ๆ ที่ช่วยในการวิเคราะห์ช่วงสุดท้ายที่ภาคผนวก 9) โครงการเกี่ยวกับเขื่อนต่าง ๆ อาจเป็นการทำลายการเข้าถึงทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ผืนดิน ผืนป่า แหล่งน้ำ และการประมง โดยทรัพยากรเหล่านี้ควรเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ

โดยสามารถนำคำถามต่าง ๆ และแบบที่กำหนดให้ด้านล่างนี้มาใช้เป็นแนวทาง (และเอกสาร) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอภิปรายร่วมกับผู้เข้าร่วมทั้งหญิงและชายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงมีอยู่ในชุมชนว่าใครเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรนี้ และใครเป็นผู้ควบคุมการเข้าถึงนี้ และเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งอาจทำได้โดยการแยกเป็นกลุ่มสนทนาสำหรับผู้หญิงกลุ่มหนึ่งและผู้ชายกลุ่มหนึ่ง หลังจากนั้นนำทั้งสองกลุ่มมาพบกันและแบ่งปันการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่ม เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ตีความขึ้นจากมุมมองของแต่ละกลุ่ม อันจะนำมาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี

อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นที่เป็นประโยชน์อาจช่วยให้สามารถระบุทรัพยากรทั้งหมดที่มีความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการพัฒนาสร้างเขื่อน และพิจารณาถึงการเข้าถึงและการควบคุมทรัพยากรเหล่านี้

แบบฝึกหัดการทำแผนที่ชุมชน การเดินทางตามเส้นทางที่กำหนดเพื่อสำรวจ และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมอื่น ๆ อาจเป็นการช่วยเสริมการอำนวยความสะดวกให้แก่การอภิปรายและทำให้ทรัพยากรต่าง ๆ ถูกระบุได้อย่างเหมาะสม สามารถตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่ (หรือทรัพยากร) ของชุมชนและเครื่องมือต่าง ๆ ได้ที่

<http://www.fao.org/3/X5996E/x5996e06.htm#6.2.7.%20Seasonal%20Calendar>

1: ทรัพยากรอะไรบ้างที่ชุมชนมีที่อาจเกิดความเสี่ยงจากการพัฒนาสร้างเขื่อน?

 เครื่องมือสำหรับทรัพยากรที่ได้รับผลกระทบ			
ประเภทของทรัพยากร		อธิบายถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้และใครเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้น	

2: การพัฒนาโครงการเข้าถึงและการควบคุม

 การเข้าถึงและการควบคุม		 INTERNATIONAL RIVERS PEOPLE · WATER · LIFE		
ทรัพยากรต่าง ๆ	ใครคือผู้ที่สามารถเข้าถึง (หรือสามารถใช้) ทรัพยากรได้?		ใครคือผู้ตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรนี้อย่างไร และผู้ใดที่จะได้รับประโยชน์	
	ผู้หญิง	ผู้ชาย	ผู้หญิง	ผู้ชาย
ผืนดิน				
ผืนป่า				
แหล่งน้ำ				
การประมง				
อื่น ๆ				

คำถามเพื่อใช้ในการติดตามผล

ผู้หญิงและผู้ชายได้รับประโยชน์อะไรบ้าง จากทรัพยากรที่พวกเขาเข้าถึงและควบคุมได้?

.....

เหตุใดผู้ชายจึงสามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรได้อย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้?

.....

อะไรที่เป็นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ควบคุมทรัพยากรได้?

.....

ภาคผนวก 7

ขั้นตอนที่ 4 – ทำความเข้าใจอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของผู้หญิงและวิธีที่จะจัดอุปสรรคเหล่านี้

ขั้นตอนนี้เป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจในครัวเรือน ชุมชน และสังคมที่กว้างมากขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อระบุถึงอุปสรรคต่าง ๆ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิง ดังนั้น จึงเป็นการนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อจัดอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและการเป็นผู้นำในการให้คำปรึกษาในระดับสาธารณะ และกระบวนการตัดสินใจในเรื่องเงื่อนไขและกิจกรรมการรณรงค์ต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ในการจัดอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้

โดยสามารถนำคำถามต่าง ๆ ด้านล่างนี้มาใช้เป็นแนวทาง (และเอกสาร) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอภิปรายร่วมกับผู้เข้าร่วมผู้หญิง และให้นำผลของการอภิปรายมาแบ่งปันกับผู้เข้าร่วมผู้ชาย เนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถและควรจะทำให้การสนับสนุนในการมีส่วนร่วมและการเป็นผู้นำของผู้หญิงในการรณรงค์เรื่องการสร้างเงื่อนไขและแม่น้ำตลอดจนกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ โดยควรมีการบันทึกการอภิปรายนี้ไว้อย่างละเอียด

การอำนวยความสะดวกในการอภิปรายอย่างต่อเนื่องกับผู้หญิงจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเงื่อนไขสามารถช่วยสำรวจปัญหาเหล่านี้และกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของผู้หญิง

การอภิปรายที่จัดขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุอุปสรรคที่ต้องจัด เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะและการรณรงค์เรื่องเงื่อนไขและแม่น้ำ

1. ประเด็นใดบ้างที่ผู้หญิงมีอำนาจในการตัดสินใจทั้งในครัวเรือนและในชุมชน?
2. อะไรเป็นเหตุทำให้ผู้หญิงไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในบ้านและในชุมชน?
3. ผู้หญิงมีการเข้าถึงที่เท่าเทียมและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจในชุมชน (หรือในที่สาธารณะ) เทียบเท่ากับผู้ชายหรือไม่? หากไม่ เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น?
4. อะไรเป็นเหตุทำให้ผู้หญิงไม่สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในชุมชน (หรือในที่สาธารณะ) ได้?
5. อะไรทำให้ผู้หญิงไม่สามารถมีบทบาทด้านต่าง ๆ ในการเป็นผู้นำในชุมชนได้?
6. อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาสร้างเงื่อนไขในชุมชน (หรือในที่สาธารณะ)?
7. อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องได้รับการตระหนักและสนับสนุนความเป็นผู้นำของผู้หญิงในเรื่องการรณรงค์สร้างเงื่อนไขและแม่น้ำ?

ในการทำงานโดยใช้คำถามดังกล่าวนี้ควรคำนึงถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

- การเลือกปฏิบัติของบรรทัดฐานทางสังคมที่จำกัดบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะ
- งานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน/งานที่เป็นภาระของผู้หญิง
- ความคาดหวังทางสังคมว่าโดยธรรมชาติแล้วผู้ชายจะต้องเป็นผู้นำ
- ความรุนแรงในผู้หญิงในชีวิตสาธารณะ
- การจำกัดด้านการศึกษา การติดต่อ และทรัพยากรต่าง ๆ ของผู้หญิง
- อุปสรรคทางด้านข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่มีต่อผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะ

ภาคผนวก 8

ขั้นตอนที่ 5 – ทำความเข้าใจถึงความต้องการทางเพศสภาพ เชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง และระบุว่าโครงการสร้างเขื่อนนั้นอาจทำลายความสามารถของผู้หญิงที่จะตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ ความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติ คือ สิ่งที่คุณต้องการในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือตอบสนองความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามบทบาททางเพศสภาพแบบดั้งเดิมหรือในภาคส่วนของแรงงาน ผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้คุณผู้หญิงสามารถเปลี่ยนความไม่สมดุลของอำนาจที่มีอยู่ไปสู่ความเท่าเทียมกันที่มากขึ้นระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย (คำจำกัดความที่สมบูรณ์ปรากฏอยู่ในภาคผนวก 1)

อย่างไรก็ตาม ไม่อาจเป็นไปได้ที่จะทำให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง เนื่องจากอาจมีความทับซ้อนกันระหว่างสองสิ่งนี้ ตัวอย่างเช่น ความสามารถของผู้หญิงในการหารายได้อาจหมายความว่าผู้หญิงสามารถหาเลี้ยงครอบครัว (ซึ่งอาจเป็นความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติ) และยังสามารถเสริมสร้างอิทธิพลของตนในการตัดสินใจในครัวเรือนได้ด้วย (ผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์)

สิ่งที่สำคัญคือผู้หญิงต้องได้รับโอกาสในการกำหนดความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของตนเอง

การประเมินนี้ยังช่วยให้มั่นใจได้ว่าองค์กรที่ทำงานในการช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนได้คำนึงถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงในการออกแบบและดำเนินการการรณรงค์ ซึ่งรวมถึงเป้าหมายของการรณรงค์และโอกาสที่ผู้หญิงจะได้รับในการมีส่วนร่วมและเป็นผู้ดำเนินการรณรงค์

สามารถนำคำถามต่าง ๆ และแบบที่กำหนดให้ด้านล่างนี้มาใช้เป็นแนวทาง (และเอกสาร) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอภิปรายร่วมกับผู้เข้าร่วมผู้หญิงในเรื่องความต้องการและผลประโยชน์ต่าง ๆ และให้นำผลของการอภิปรายมาแบ่งปันกับผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายเป็นผู้ที่ควรจะให้การสนับสนุนว่าในการพัฒนาสร้างเขื่อนนั้นจะต้องพิจารณาถึงความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิงด้วยเช่นกัน

การอภิปรายที่จัดขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการต่าง ๆ รวมถึงผลประโยชน์ของผู้หญิง

ความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติ	ผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์
ระบุความต้องการต่าง ๆ พร้อมอธิบาย	ระบุผลประโยชน์ต่าง ๆ พร้อมอธิบาย
.	.
.	.
.	.
.	.
.	.

คำถามที่ช่วยในการระบุความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิงประกอบด้วย

- อะไรคือสิ่งที่ผู้หญิงต้องการเพื่อช่วยในการทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ?
- อะไรคือสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถควบคุมชีวิตตนเองได้?
- อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้หญิงให้สามารถเปลี่ยนแปลงอำนาจที่ไม่สมดุลที่มีอยู่?
- ความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติของผู้หญิงมีผลต่อผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์อย่างไร?
- อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย?

ภาคผนวก 9

ขั้นตอนที่ 6 – ระบุว่าโครงการสร้างเพื่อนที่ถูกเสนอขึ้นอาจมีผลกระทบ ต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยว่าโครงการสร้างเพื่อนอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร โดยช่วยให้สามารถพัฒนาความเข้าใจโดยละเอียดถึงผลกระทบทางเพศสภาพของโครงการสร้างเพื่อน การวิเคราะห์นี้ควรแจ้งถึงการพัฒนาแผนการรณรงค์เรื่องเพศสภาพ เพื่อให้แน่ใจว่าผลกระทบเชิงลบของเขื่อนต่อผู้หญิงได้รับการจัดลำดับความสำคัญสำหรับการดำเนินการรณรงค์

การอำนวยความสะดวกในการอภิปรายอย่างต่อเนื่องร่วมกับผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนจะสามารถสำรวจได้ว่าการสร้างเขื่อนอาจส่งผลกระทบต่อ 1. คุณค่าที่แตกต่างกันที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ 2. งานของผู้หญิงและผู้ชาย 3. ทรัพยากรที่ผู้หญิงและผู้ชายใช้และควบคุม 4. ความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของผู้หญิง และ 5. ความต้องการและผลประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้หญิง การวิเคราะห์จะต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับการรวบรวมในสี่ขั้นตอนก่อนหน้านี้ คำถามในแบบที่กำหนดให้นั้นเป็นเพียงคำถามที่แนะนำเท่านั้น ซึ่งคำถามเหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองและอภิปรายว่าโครงการสร้างเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร

ขั้นตอนนี้อาจทำได้โดยการแยกเป็นกลุ่มสนทนาสำหรับผู้หญิงกลุ่มหนึ่งและผู้ชายกลุ่มหนึ่งก่อนที่จะแบ่งปันการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถดึงข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมผ่านการฝึกหัดทำแผนที่ตามที่ได้อธิบายไว้ในภาคผนวก 4 การอภิปรายนี้ควรได้รับการบันทึกไว้อย่างละเอียด

การอภิปรายที่จัดขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุผลกระทบต่าง ๆ ของประเด็นกักน้ำและการตามตาราด้านล่างนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเขื่อนเกิดขึ้นได้อย่างไร รวมถึงการบังคับให้ประชาชนย้ายถิ่นฐานใหม่เนื่องจากที่อยู่อาศัยและที่ดินของพวกเขาต้องถูกเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สำหรับสร้างอ่างเก็บน้ำ และการเปลี่ยนแปลงทางอุทกวิทยาของระบบแม่น้ำจะส่งผลต่อ:

 เครื่องมือสำหรับผลกระทบทางเพศสภาพ	
คุณค่าต่าง ๆ ที่ผู้หญิงและผู้ชายมีต่อแม่น้ำ	ระดับความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง
• ความสำคัญใดที่มีต่อผู้หญิงจะสูญหายไปหากแม่น้ำถูกนำไปใช้ในการสร้างเขื่อน? • ความสำคัญใดที่มีต่อผู้ชายจะสูญหายไปหากแม่น้ำถูกนำไปใช้ในการสร้างเขื่อน?	• โครงการสร้างเขื่อนทำลายความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติของผู้หญิงได้อย่างไร? • โครงการสร้างเขื่อน (รวมถึงกระบวนการให้การปรึกษาของชุมชน) ทำลายผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิงได้อย่างไร? • มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่โครงการสร้างเขื่อนจะช่วยสนับสนุนให้ผู้หญิงสามารถบรรลุความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์? ถ้าเป็นไปได้ โดยวิธีใด?
การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ	เพศสภาพในภาคส่วนแรงงาน
• ทรัพยากรใดที่ผู้หญิงสามารถเข้าถึงและควบคุมได้จะถูกทำลายลงโดยโครงการสร้างเขื่อน? • สิ่งนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไร? • ทรัพยากรใดที่ผู้ชายสามารถเข้าถึงและควบคุมได้จะถูกทำลายลงโดยโครงการสร้างเขื่อน? • สิ่งนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้ชายอย่างไร? • ผู้หญิงจะได้รับการชดเชยจากการสูญเสียทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงและควบคุมได้เช่นเดียวกับที่ผู้ชายจะได้รับการชดเชยหรือไม่? • ทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงและชายอย่างไร?	• งานของใคร (รวมถึงงานในครัวเรือน งานนอกครัวเรือน และงานในชุมชน) จะได้รับผลกระทบ และได้รับผลกระทบอย่างไร? • งานที่เป็นภาระของผู้หญิงจะเพิ่มขึ้นหรือไม่? • งานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนของผู้หญิงจะเพิ่มขึ้นหรือไม่? • งานที่เป็นภาระของผู้ชายจะเพิ่มขึ้นหรือไม่? • รายได้ของผู้หญิงและผู้ชายจะเปลี่ยนไปหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนจะเปลี่ยนไปอย่างไร? • การเปลี่ยนแปลงงานของผู้หญิงและผู้ชายอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอย่างไร?
ความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของผู้หญิง	
• กระบวนการในการประชุมปรึกษาของชุมชนจะเป็นการส่งเสริมหรือทำลายการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของผู้หญิง? • เสียงและความคิดเห็นของใครจะดังที่สุด? • อะไรคือผลกระทบต่อชุมชนที่ได้รับผลกระทบหากรัฐบาลและผู้พัฒนาเขื่อนไม่รับฟังเสียงและความคิดเห็นของผู้หญิง	

ภาคผนวก 10

รายการตรวจสอบการวางแผนการรณรงค์การตระหนักถึง บทบาทหญิงและชาย

รายการตรวจสอบการวางแผนการรณรงค์การตระหนักถึงบทบาทหญิงและชายนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยองค์กรต่าง ๆ ในการรณรงค์เรื่องเชื่อนและแม่น้ำเพื่อให้แน่ใจว่าการรณรงค์ขององค์กรนั้นเป็นการตระหนักถึงบทบาทหญิงและชาย ซึ่งรายการตรวจสอบนี้สามารถใช้เพื่อประเมินขอบเขตของแผนการรณรงค์ว่าเป็นการตระหนักถึงบทบาทหญิงและชาย และใช้ในการปรับแผนการรณรงค์ให้ดีขึ้นเพื่อเสริมพลังในเรื่องเพศสภาพอันเป็นจุดมุ่งหมายของแผน นอกจากนี้ รายการตรวจสอบนี้สามารถได้รับการแก้ไขและใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนได้

รายการตรวจสอบควรทำร่วมกับองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนที่องค์กรนั้น ๆ ทำงานด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนการรณรงค์ นอกจากนี้ ยังช่วยทำให้มั่นใจได้ว่าการรณรงค์จะคำนึงถึงประสบการณ์และมุมมองต่าง ๆ ของผู้หญิงและผู้ชายอย่างแท้จริง และทำงานเพื่อผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ขั้นตอนต่อไป:

- แก้ไขแผนการรณรงค์ (และแผนการสื่อสารหรือข้อความที่เกี่ยวข้อง) ตามการประเมินนี้
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนผลในเรื่องเพศสภาพในการรณรงค์ (รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถในเรื่องเพศสภาพ กิจกรรมที่มีขึ้นสำหรับผู้หญิงเท่านั้น และค่าโดยสาร หรือ การดูแลบุตร เพื่อช่วยให้ผู้หญิงมีส่วนร่วม)
- พัฒนาตัวชี้วัดและกรอบการทำงานในการติดตามเพื่อให้เจ้าหน้าที่รณรงค์สามารถประเมินความสำเร็จของการรณรงค์ในการตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย
- ติดตามการดำเนินการตามแผนการรณรงค์โดยใช้ตัวชี้วัดทางเพศสภาพและกรอบการทำงานในการติดตามที่พัฒนาขึ้น
- ประเมินการรณรงค์ดังกล่าวว่าได้ทำให้เสียงของผู้หญิงจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนดังขึ้นหรือไม่ รวมถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและการเป็นผู้นำในการรณรงค์ และรับรองว่าจำนวนของผู้หญิงและผู้ชายในการประชุมร่วมกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในโครงการสร้างเขื่อน การประชุมเครือข่ายภาคประชาสังคม การรณรงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ต่าง ๆ มีจำนวนเท่ากัน

คำถามที่สำคัญ	การตอบสนอง รวมถึงการระบุว่าแผนการรณรงค์ จะได้รับการแก้ไขอย่างไรเพื่อให้เกิดการตระหนักถึง บทบาทหญิงและชาย
อะไรคือวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการรณรงค์? - วัตถุประสงค์เหล่านี้ตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของผู้หญิง และผู้ชายอย่างไร? - การวิเคราะห์ทางเพศสภาพได้บอกถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการรณรงค์อย่างไร? - ผู้หญิงและผู้ชายจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนได้มีส่วนร่วมในการ ออกแบบวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และกิจกรรมของการรณรงค์อย่างไร? - ผู้หญิงมีอิทธิพลต่อการออกแบบวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และกิจกรรมของการรณรงค์อย่างไร?	
การรณรงค์ได้ส่งเสริมหรือพยายามปกป้องสองประเด็นดังต่อไปนี้หรือไม่ - คุณค่าต่าง ๆ ที่ผู้หญิงมีต่อแม่น้ำ? - คุณค่าต่าง ๆ ที่ผู้ชายมีต่อแม่น้ำ?	
การรณรงค์ได้ส่งเสริมหรือพยายามปกป้องสองประเด็นดังต่อไปนี้หรือไม่ - การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ของผู้หญิง? - การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ของผู้ชาย?	
การรณรงค์ทำงานเพื่อป้องกันสองประเด็นดังต่อไปนี้หรือไม่ - งานที่เป็นภาระของผู้หญิง (รวมถึงงานดูแลที่ไม่ได้รับค่าจ้าง) ที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่ลดลง? - งานที่เป็นภาระของผู้ชายที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่ลดลง?	
การรณรงค์นี้มุ่งหมายที่จะช่วยจัดอุปสรรคในการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของผู้หญิงในการรณรงค์และกระบวนการตัดสินใจสาธารณะที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร?	
การรณรงค์ได้ส่งเสริมหรือพยายามปกป้องประเด็นดังต่อไปนี้หรือไม่ ความต้องการทางเพศสภาพเชิงปฏิบัติและผลประโยชน์ทางเพศสภาพเชิงกลยุทธ์ของผู้หญิง?	
มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่การรณรงค์นี้จะนำมาซึ่งผลกระทบเชิงลบต่อผู้หญิงหรือผู้ชาย? ผลกระทบหรือความเสี่ยงเหล่านี้จะได้รับการจัดการอย่างไร?	

อ้างอิง

การประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนโดยชุมชน: คู่มือสำหรับการอบรมการใช้เครื่องมืออย่างถูกต้อง, 2009, Oxfam and International Federation for Human Rights.

https://www.oxfamamerica.org/static/media/files/COBHRA_Training_Manual_-_English.pdf

เขื่อนและการพัฒนา: กรอบการดำเนินงานใหม่สำหรับการตัดสินใจ, รายงานของคณะกรรมการเขื่อนโลก, 2000,

https://www.internationalrivers.org/sites/default/files/attached-files/world_commission_on_dams_final_report.pdf

คู่มือสำหรับผู้ให้การอำนวยความสะดวก: โครงการพัฒนาความสามารถในการบูรณาการบทบาทหญิงชาย, 2002, องค์การสหประชาชาติ.

<https://www.un.org/womenwatch/osagi/pdf/CompetenceDevelopmentFacilitatorsManual.pdf>

อภิธานศัพท์เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ, UN Women.

<https://trainingcentre.unwomen.org/mod/glossary/view.php?id=36>

ชุดเครื่องมือเกี่ยวกับเพศสภาพ, 2018, Critical Ecosystems Partnership Fund.

<https://www.cepf.net/sites/default/files/cepf-gender-toolkit-2018-en.pdf>

Hill, Christina with Chris Madden and Nina Collins., คู่มือในการประเมินผลกระทบทางเพศสภาพสำหรับอุตสาหกรรมส่วนขยาย, 2017, Oxfam Australia.

https://www.oxfam.org.au/wp-content/uploads/2017/04/2017-PA-001-Gender-impact-assessments- in-mining-report_FA_WEB.pdf

Hill, Christina with Phan Thi Ngoc Thuy, Jacqueline Storey and Silavanh Vongphosy, 2017, บทเรียนจากการประเมินผลกระทบทางเพศสภาพของโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาวและเวียดนาม, เพศสภาพ&การพัฒนา, 25:3,455-470, 2017, Oxfam GB Routledge.

<https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/lessons-learnt-from-gender-impact-assessments-of- hydropower-projects-in-laos-an-620369>

คู่มือของ Oxfam เรื่องการมีอิทธิพลต่อผู้สนับสนุนสิทธิสตรี, 2019, Oxfam International.

<https://www.oxfam.org/en/research/oxfams-guide-feminist-influencing>

Reddy, Trusha, with Rudo Sanyanga, Tafadzwa Mahubaba and Ange Asanzi, International Rivers and Womins, ผู้หญิง, ผู้พิทักษ์แม่น้ำและการต่อสู้กับเขื่อนใหญ่: คู่มือสำหรับนักเคลื่อนไหวสตรีในแอฟริกา, 2019, International Rivers and Womins.

<https://womin.org.za/images/activist-guides/FightingBigDamsfinal.pdf>

Scudder, T and Colson, E. “จากสวัสดิการสู่การพัฒนา: กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ผู้พลัดถิ่น” การย้ายถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ: ปัญหาและการตอบโต้ของผู้พลัดถิ่น. Hansen, A and Oliver-Smith, A (eds) Westview Press, 1982, Boulder, Colorado.

Simon, Michael. การปรับขนาดให้สมดุล: โดยใช้การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพในการพัฒนาโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ, 2013, Oxfam Australia.

https://resources.oxfam.org.au/pages/view.php?ref=1210&search=gender+hydropower&order_by=relevance&sort=-DESC&offset=0&archive=0&k=&curpos=5

คู่มือการอบรมเรื่องเพศสภาพของ Oxfam, 1994, Oxfam.

<https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/the-oxfam-gender-training-manual-141359>

แม่น้ำ Kunene
| ภาพโดย Earthlife Africa Namibia

International Rivers – Headquarters

1330 Broadway, Third Floor
Oakland, CA 94612, United States
Tel: +1 510 848 1155
www.internationalrivers.org

International Rivers – Africa Program

Office F10, Pro-Equity Court
1250 Pretorius Street
Hatfield, 0083
Pretoria, South Africa.
Tel: +27 12 430 2029

